Afgørelser – Reg. nr.: 07972.00

Fredningen vedrører: Tolne Skov

Domme	22-01-2004
Taksationskommissionen	19-10-2001
Naturklagenævnet	28-12-2000
Overfredningsnævnet	
Fredningsnævnet	28-12-1999
Kendelser	
Deklarationer	

DOMME>

7972.00

Kammeradvokaten
v/adv. Benedicte Galbo
Vimmelskaftet 47
1161 København K

J. nr. 40-1738

UDSKRIFT

af

DOMBOGEN FOR VESTRE LANDSRET

1211/14-0022

51

D O M

afsagt den 22. januar 2004 af Vestre Landsrets 15. afdeling
(dommerne Deleuran, Helle Bertung og Helle Thor (kst.))
i ankesag B-0920-02

Tolne Skov ApS
(advokat Anker Laden-Andersen, Sæby)
mod
Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
og
Nordjyllands Amt
(Kammeradvokaten ved advokat Benedicte Galbo, København).

Under denne sag har sagsøgeren, Tolne Skov ApS, påstået sagsøgte, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, dømt til at betale 930.000 kr. med tillæg af renter i henhold til naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 28. december 1999 til sagens anlæg og derefter med sædvanlig procesrente til betaling sker.

Sagsøgeren har endvidere påstået sagsøgte, Nordjyllands Amt, dømt til at betale 310.000 kr. med tillæg af renter i henhold til naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 28. december 1999 til sagens anlæg og derefter med sædvanlig procesrente til betaling sker.

Sagen er anlagt den 18. april 2002. Kravene udgør yderligere erstatning efter fredning. Der har under forberedelsen været

afholdt syn og skøn. De samlede udgifter hertil beløber sig til knap 109.000 kr., der foreløbig er betalt af sagsøgeren.

I brev af 18. december 2003 har de sagsøgte taget bekræftende til genmæle over for sagsøgerens påstande.

Landsrettens begrundelse og resultat:

Da de sagsøgte har taget bekræftende til genmæle, afsiges dom i overensstemmelse med sagsøgerens påstande.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, skal til sagsøgeren, Tolne Skov ApS, betale 930.000 kr. med tillæg af renter i henhold til naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 28. december 1999 til sagens anlæg den 18. april 2002 og derefter med sædvanlig procesrente til betaling sker.

Sagsøgte, Nordjyllands Amt, skal til sagsøgeren, Tolne Skov ApS, betale 310.000 kr. med tillæg af renter i henhold til naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 28. december 1999 til sagens anlæg den 18. april 2002 og derefter med sædvanlig procesrente til betaling sker.

De sagsøgte, Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Nordjyllands Amt, betaler inden 14 dage henholdsvis 135.000 kr. og 45.000 kr. i sagsomkostninger til sagsøger, Tolne Skov ApS.

Deleuran Helle Bertung Helle Thor
(kst.)

cfr. ----------

Uden betaling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Vestre Landsret den 22. januar 2004.

Lone Frederiksen

retssekretær

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

REG. NR. 7972.00

SCANNET

Taksationskommissionen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Skov- og Naturstyrelsen
8. kontor
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Sag nr. 323

Ref. Sanne Rasmussen

Fredning af en del af Tolne Skov, Nordjyllands Amt

Den 19. oktober 2001

Vedlagt fremsendes et eksemplar af Taksationskommissionens kendelse vedrørende fredning af en del af Tolne Skov, Nordjyllands Amt.

Søgsmål til prøvelse af Taksationskommissionens afgørelse kan anlægges efter bestemmelserne i § 88 i lov nr. 9 af 3. januar 1992 om naturbeskyttelse inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Med venlig hilsen

Sanne Rasmussen
Direkte telefon: 39 47 21 08

Taksationskommissionen
Sekretariat
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99

Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 1211/14-0022
Akt. nr. 7 Bil.

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
ADRESSE
HARALDSGADE 53, 2100 KØBENHAVN Ø
TLF 39472000

Sag nr. 323 Fredning af en del af Tolne Skov i Nordjyllands Amt.

Kendelse.

(Meddelt den 19. oktober 2001)

Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om erstatning i anledning af fredning af en del af Tolne Skov i Nordjyllands amt er påklaget til Taksationskommissionen af skovens ejer, Tolne Skov ApS.

Taksationskommissionen har den 28. august 2001 afholdt mundtlig forhandling og foretaget besigtigelse.

For Tolne Skov ApS mødte bestyrelsens formand H. Chr. Leerskov og bestyrelsesmedlem, skovrider Chr. Als, samt skovfoged Peter T. Mortensen.

Nordjyllands amt var repræsenteret af Anne Marie Steffensen.

For Sindal kommune mødte Kurt Jensen.

Ejerne har nedlagt påstand om, at erstatningen fastsættes til 2.9-3,2 mio. kr. Ejerne har til støtte for påstanden i første række henvist til, at værdinedgangen af ejendommen, som det fremgår af skrivelse af 26. februar 2001 fra Dansk Skovforening, med udgangspunkt i den offentlige vurdering kan opgøres til ca. 3,2 mio. kr. Ved denne beregning er man gået ud fra, at skovarealerne inden fredningen i gennemsnit var vurderet til 42.000 kr. pr. ha, og at den offentlige vurdering af urørt skov er 5.000 kr. pr. ha. For de nåletræsarealer, der først efter en årrække skal henligge som urørt skov, er tabet reduceret under hensyn til nettoindtjeningen ved hugsten. Ved opgørelsen heraf er der taget hensyn til, at fredningsbestemmelserne medfører en fordyrelse af hugsten og den efterfølgende transport af træet, da renafdrift skal undgås. Ejerne har i anden række henvist til, at værdinedgangen ud fra de takster, der anvendes af Skov- og Naturstyrelsen ved etablering af urørt skov i henhold til skovloven, kan

opgøres til ca. 2,9 mio. kr., idet værdinedgangen efter Dansk Skovforenings beregning kan opgøres således:

Metode: Typiske satser Skovlovens udlæg af urørt skov	Areal	Erstatning (kr/ha)	Diskonterings-faktor	Erstatning (kr/ha)	Erstatning i alt
Arealer til urørt skov nu	47,30	35.000	1		1.655.500
Arealer til urørt skov om 30 år	15,22	30.000	0,30832		140.778
Arealer til urørt skov om 10 år	54,18	30.000	0,67556		1.098.062
Fordyrende konverteringer	15,22	10.000	0,30832		46.926
(små konverteringsarealer,	54,18	10.000	0,67556		366.021
fordelt over 30 hhv. 10 år)					
Eng (grundtakst)	14,14	Arealerstatning, grundtakst		500	7.070
Ubevokset	10,75	Arealerstatning, grundtakst		500	5.375
Samlet erstatning					2.894.340

Taksationskommissionens bemærkninger:

Ved fastsættelsen af erstatningen må det lægges til grund, at fredningens gennemførelse i første række medfører en værdinedgang for ejendommen som følge af, at ca. 47 ha, hvor der i dag dyrkes bøg, nu udlægges til urørt skov, og at ca. 69 ha, hvor der dyrkes nåletræ, senere udlægges til urørt skov. Det må endvidere ved fastsættelsen af erstatningen lægge til grund, at skoven ikke er af særlig høj kvalitet, ligesom det ved erstatningsudmålingen må tages i betragtning, at fredningsbestemmelserne vil medføre større omkostninger end normalt ved afdriften af nåletræsbeplantninger.

Efter et samlet skøn finder kommissionen at erstatningen passende kan fastsættes til 2 mio. kr.

Herefter bestemmes:

Til Tolne Skov ApS fastsættes en erstatning på 2 mio. kr.

Beløbet forrentes som bestemt ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000.

I godtgørelse for sagkyndig bistand under behandlingen ved Taksationskommissionen tillægges der Tolne Skov ApS 5.000 kr.

Bertil Vollmond

Martin Glerup

Vagn Kvist

NATURKLAGENÆVNET>

7972.00

Naturklagenævnets afgørelse
af 28. december 2000
i sagen om
fredning af dele af Tolne Skov i Sindal Kommune i Nordjyllands Amt
(J.nr. 97-111/800-0010)

Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt har den 28. december 1999 truffet afgørelse om afvisning af det af Danmarks Naturfredningsforening, Skov- og Naturstyrelsen samt Nordjyllands Amt den 7. januar 1998 fremsatte forslag til fredning af del af matr.nr. 1a Dal, Tolne, Matr.nr. 1p sammesteds, del af matr.nr. 3d Dvergetved, Tolne, og matr.nr. 23 Vogn By, Mosbjerg, i Sindal Kommune.

Fredningsnævnet har lagt til grund, at ca. 14 ha lyngbakker på arealet allerede er fredet, og at der ikke er forelagt nævnet undersøgelser af den eksisterende flora og fauna, der i sig selv kan begrunde en fredning under henvisning til de formål, der er angivet i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, nr. 1. Endvidere har fredningsnævnet lagt vægt på en udtalelse fra Forskningscentret for Skov- og Landskab. Fredningsnævnet har vurderet, at det af udtalelsen kan udledes, at fredningsforslaget forudsætter gennemførelsen af et naturvidenskabeligt eksperiment med en tidshorisont og af en sådan usikkerhed, at beskyttelsen af arealet ikke bør ske i form af en fredning.

Danmarks Naturfredningsforening og dennes lokalkomite i Sindal, Skov- og Naturstyrelsen, Nordjyllands Amt samt ejeren af arealet har påklaget afgørelsen til Naturklagenævnet

Fredningsforslaget.

I henhold til fredningsforslaget er formålet med fredningen at sikre en stor del af Tolne skov som urørt naturskov, hvor det naturlige dyre- og planteliv kan udvikle sig. Fredningen skal give rammerne for en udvik-

ling fra den nuværende produktionsskov med et stort islæt af nåletræ til en urørt naturskov bestående næsten udelukkende af danske træer og buske. Denne udvikling skal understøttes gennem fjernelse af det eksisterende nåletræ over en 30-årig periode med sideløbende fjernelse af uønskede, selvsåede arter.

Beskrivelse af arealet og baggrunden for fredningsforslaget.

Tolne Skov udgør et ca. 635 ha stort område, hvoraf 166 ha er omfattet af fredningsforslaget. Arealet er markeret som skov på Videnskabernes Selskabs kort fra 1793. Det ligger i et markant, kuperet område mellem Mosbjerg og Dvergetved med en mosaik af små og større skove, mindre markfelter og mange biotoptyper samt kulturspor. Der har tidligere været græssede heder/overdrev især på den sydlige del af arealet med spredte, lave pur og røller, d.v.s. træer, der er blevet beskåret og derefter har dannet nye og flere stammer fra den tilbageblevne stub.

En del af arealet, det ca. 14 ha store areal, Tolne Bakker, er fredet ved deklaration af 30. maj 1932 med det formål, at bakkerne skal bevares som kuperede lyngarealer med spredt træbevoksning (f.eks. ene). Der er offentlig adgang til bakkerne, dog kan adgang forbydes om sommeren.

Imellem bakkerne findes våde lavninger, som enkelte steder i 1950'erne er blevet omdannet til kunstige søer. Flere af disse lavninger er bevokset med gammel ellesump, hvor der sandsynligvis ikke har været foretaget hugst i de seneste 50 år.

Det kan flere steder i skoven tydeligt ses, at de bøgebevoksninger, der findes på arealet, i tidligere tid er blevet stævnet. Der findes i dag spredt over hele arealet rester af den oprindelige bøgeskov i form af småholme og enkelttræer. Udover bøg består løvtræandelen i Tolne Skov hovedsageligt af eg, rødel, ask og birk, der forekommer spredt i skoven og pletvis som småbestande.

Der er igennem en lang årrække, som så mange andre steder og af overvejende økonomiske grunde, blevet plantet nåletræ på dele af arealet i takt med, at de eksisterende løvtræbevoksninger blev hugstmodne. I dag er der "ikke naturligt hjemmehørende" nåletræer på ca. 64 ha af de ca. 166 ha, der er omfattet af fredningsforslaget.

De stærkt kuperede terrænformer kombineret med tilstedeværelsen af gammel skov og kun få hedearealer er en indikator for, at dele af Tolne Skov altid kan have været skovbevoksede. Der er mange gamle - op til 150-årige - bøgebevoksninger, hvoraf en del må antages at stamme fra den oprindelige skov på arealet.

Området indeholder en række geologiske interesser.

I skoven ligger Tolne Skovpavillon, der er opført i 1907-1908 efter tegninger af Vejby Christensen. Pavillonen har siden været samlingssted for store folkemøder og et populært udflugtsmål for familier, skoler m.v.

Planlægningen og de generelle beskyttelser i lovgivningen.

Regionplanlægningen:
I Nordjyllands Amts regionplan 1997 er området udpeget som en del af et regionalt naturområde. Det vil sige et område, som amtsrådet prioriterer meget højt. Målet for dette regionale naturområde er at sikre:

- Naturbeskyttelses- og bevaringsinteresserne samt udnyttelsen til friluftsliv,
- Opretholdelse og udbredelse af et righoldigt og varieret plante- og dyreliv
- Særligt værdifulde landskaber samt geologiske beskyttelsesområder.

De regionale naturområder rummer en meget væsentlig del af amtets områder af betydning for forskning og undervisning. Arealanvendelse, der er i strid med eller begrænser naturværdierne, vil derfor medføre tab af væsentlige og oftest uerstattelige værdier. I regionplanen henvises til amtets fredningsplan, hvor området Tolne-Mosbjergområdet er udpeget som særligt værdifuldt landskab og særligt friluftsområde. Skoven indgår som en vigtig økologisk forbindelse.

Tolne-Mosbjergområdet er udpeget som indlandsferieområde. Sydvest for skoven og mellem Tolne og Mosbjerg er udlagt et planlægningsområde for rekreative anlæg. Den nationale cykelrute 3 - Hærvejsruten - løber syd og vest om skoven, og den regionale cykelrute 212 - Tolnestien - forbinder Hærvejsruten med Vestkystruten med udgangspunkt i Tolne.

Tolne indgår i "øvrige områder" i skovrejsningsplanen, idet dog et hedeareal inde i skoven er angivet som et område, hvor skovtilplantning er uønsket. I vindmølleplanlægningen indgår Tolne-området i område A: "In-

gen vindmøller". Tolne-området indgår som "område med særlige drikkevandsinteresser". Frederikshavn Kommune har sine kildepladser nær skoven.

Kommuneplanlægningen:
I kommuneplan 1985-1997 for Sindal Kommune er området betegnet som "skovområde og særligt naturområde" på linie med de regionale naturområder i regionplanen.

Generelle beskyttelsesbestemmelser:
Arealet, som er fredskovspligtigt, jf. skovloven, ligger i landzone, jf. planloven, og indeholder en række hede-, overdrevs- og mosearealer, samt fortidsminder, der er omfattet af naturbeskyttelsesloven.

Udtalelsen fra Forskningscentret for Skov og Landskab.

Fredningsnævnet har til brug for afgørelsen anmodet Forskningscentret for Skov og Landskab om en udtalelse. Forskningscentret har den 4. august 1998 blandt andet udtalt, at det er problematisk at sætte meget specifikke mål for udviklingen, når et skovareal udlægges til urørt skov. Hvis skoven i fri udvikling afviger stærkt fra målsætningen, vil spørgsmålet om en eventuel indgriben i den fri udvikling uvægerligt opstå. Forskningscentret har i udtalelsen nævnt, at sagsrejserne har været opmærksomme på dette forhold i fredningsforslaget.

Centret finder, at det formentlig er en rigtig antagelse, at arealerne med tiden vil udvikle sig til en rimeligt autentisk naturskov, domineret af hjemmehørende træer, primært bøg. Det er imidlertid ikke muligt at forudsige et tidspunkt for, hvornår skoven vil være domineret af bøg. Centret har derfor fundet, at det bør overvejes at anvende en mere rund formulering af fredningsformålet med hovedvægt på, at skoven efter en nærmere bestemt periode skal overgå til urørt skov uden regulerende indgreb. De indledende indgreb skal således sikre det bedst mulige udgangspunkt for udvikling af en autentisk urørt naturskov. Centret mener ikke, at det vil være problematisk at udlægge et areal som urørt skov med et vist indslag af nåletræ. Såvel løv-, som nåle- og løv/nål-blandingsskov er omfattet af Miljø- og Energiministeriets naturskovsstrategi.

Centrets udtalelse indeholder en diskussion af, hvilken metode, der er bedst egnet til fjernelse af uønskede nåletræer, før hele arealet over-

går til urørt skov. Man kan enten rydde arealerne på en gang eller gradvist, og begge metoder har fordele og ulemper.

Endvidere rummer udtalelsen konkrete forslag og kommentarer til fredningsforslaget, bl.a. forslag om at man bør acceptere skovfyr som en naturlig blivende del af det kommende urørte skovøkosystem og begrænse indsatsen mod nåletræ til de øvrige nåletræarter.

Endelig gør centret opmærksom på, at hvis der effektivt skal sikres en fremtidig skovtilstand med ringe nåletræandel, må der nok forventes en betydeligt længere periode med indgreb (uanset hvilken bekæmpelsesstrategi der vælges). Muligheden for dispensation er således meget vigtig for at nå de opstillede mål. Det foreslås overvejet, om tidsrummet hvor bekæmpelse kan ske uden dispensation, bør udvides til f.eks. 20 eller 50 år.

Klagerne til Naturklagenævnet:

Tolne Skov Aps.
Tolne Skov Aps, som ejer det areal, der er omfattet af fredningsforslaget, har været initiativtager til det fremsatte fredningsforslag. Selskabet har bl.a. påpeget, at det, der fremføres i udtalelsen fra Forskningscentret for Skov og Landskab, har været lagt til grund ved udarbejdelsen af fredningsforslaget. Selskabet står derfor uforstående over for, at fredningsnævnet ved afvisningen af fredningsforslaget tillægger denne udtalelse en afgørende vægt, der taler imod en fredning.

Sindal Lokalkomite (Danmarks Naturfredningsforening)
Lokalkomiteen har bl.a. anført, at det er naturligt at medtage de fredede Tolne Bakker i den foreslåede fredning, så der er harmoni mellem de to fredninger.

Lokalkomiteen finder, at fredningen af Tolne Skov bør gennemføres, men har på baggrund af udtalelsen fra Forskningscentret for Skov og Landskab følgende synspunkter, som ønskes medtaget i revurderingen af fredningsforslaget: "Afviklingsperioden fastholdes til de 30 år, hvorefter alle arealer lades urørte. Dette vil medføre, at det bliver nødvendigt at fjerne alle uønskede nåletræarter inden for denne 30 års periode for at minimere frøspredning og efterfølgende plejebehov".

Danmarks Naturfredningsforening.
Foreningen har anført, at fredningens hovedformål er naturgenopretning, idet i alt ca. 64 ha nåletræsarealer successivt efter en periode med specificerede indgreb skal overgå til urørt skov primært bestående af bøg med få indslag af nåletræ. Til fredningsnævnets begrundelse har foreningen bemærket, at det er en hovedforudsætning for al naturfredning - specielt når der indgår et stort indhold af naturgenopretning - at der vil være en betydelig usikkerhed om den præcise udvikling langt ud i fremtiden.

Foreningen har givet udtryk for, at fredningsforslaget er i overensstemmelse med naturskovsstrategien og naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse og således bør realiseres med henvisning til lovens kapitel 6 for at sikre og forbedre naturværdierne i Tolne Skov.

Foreningen foreslår, at fredningen gennemføres med den bemærkning, at afviklingsperioden for nåletræ forlænges til 30 år.

Nordjyllands Amt.
Amtet kan ikke tilslutte sig fredningsnævnets vurdering af udtalelsen fra Forskningscentret for Skov og Landskab. Udviklingen frem imod urørt løvskov vil medføre en overgangsperiode med urte- og buskvegetation og pionertræer som forstadium til en egentlig højskov, men de afdrevne arealer vil ved naturlig foryngelse udvikle sig til skov. Tidshorisonten er blot længere end ved sædvanlige fredninger, hvor der fastsættes bestemmelser om pleje.

Amtet lægger afgørende vægt på, at en stor del af det område, der foreslås fredet, allerede i dag rummer store landskabelige og biologiske værdier. Der er tale om et kuperet landskab med stor variation i fugtighed og jordbund. Dette landskab rummer samtidig et kulturlandskab med rester af ældre tiders drift.

Et areal på ca. 48 ha rummer i dag løvskov af lokal proveniens, især af bøg, hvoraf ca. 43 ha er 50-150 år gammel, spredt ud over arealet. Herfra kan bøg, eg, ask m.v. indvandre på de arealer, der er bevokset med nåleskov, i takt med at disse ryddes. Skovklimaet og en hugstform i mindre pletter vil fremme indvandringen af højskov-arter. Amtet har foretaget en undersøgelse, som viser, at der er gammelskov-arter af mos og lav på løvskovsarealerne. Efter amtets opfattelse vil en fredning kunne sikre de gamle arter af løvtræ m.v., ved udlægning af arealerne som urørt

skov. Den gradvise afvikling af nåletræerne vil medføre muligheder for væsentlig udvidelse af arealer med de oprindelige løvtræer i og med, at disse spreder sig ved selvforyngelse til de arealer, der ryddes.

Amtet har endvidere anført, at en fredning vil sikre brugen af gamle driftsformer på udvalgte arealer: stævning af el og bøg, samt græsning af bøg og græsning og høslet af eng- og overdrevsarealer, i alt ca. 24 ha. Endelig er den eksisterende hede, ca. 14 ha, blevet inddraget i fredningsforslaget.

Amtet har vedlagt klagen et brev fra Friluftsrådet, hvoraf det fremgår, at rådet kan støtte fredningen, hvis teksten fra et forlig, der er opnået mellem Friluftsrådet og Dansk Orienteringsforbund på den ene side og sagsrejserne på den anden, indarbejdes i fredningen. Forliget har bl.a. følgende indhold: *Færdsel skal være tilladt efter naturbeskyttelseslovens regler for offentlighedens færdsel i private skove. Nord for jernbanen må organiserede aktiviteter ikke finde sted uden for stier og veje. Dog kan mindre aktiviteter med op til 30 deltagere finde sted med ejerens samtykke.*

E. Skov- og Naturstyrelsen.
Skov- og Naturstyrelsen har fundet, at fredningen bør gennemføres som foreslået, og at netop den lange tidshorisont berettiger en fredning. Derved kan de overordnede mål for områdets udvikling fastholdes samtidig med, at den økonomiske kompensation til ejerne er fastlagt en gang for alle. Den lange tidshorisont er valgt for at undgå unødvendigt værdispild.

Efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse har fredningsnævnet tillagt usikkerhedsfaktoren alt for stor vægt. Det forhold, at der på fredningstidspunktet hersker en vis usikkerhed om, hvornår en ønsket tilstand indtræder 100%, og om omfanget af den nødvendige pleje for at opnå dette resultat, taler ikke imod en fredning. Fredningen med dens karakter af varig sikring er efter styrelsens opfattelse det mest egnede instrument til at foreskrive, opnå og følge op på en tilstand, selv om denne først kan skabes fuldt ud gennem en mangeårig indsats. Fredningens formål kan udmærket også omfatte selve processen, det vil sige aktiv pleje i en overgangsperiode, hen imod den ønskede sluttilstand, som er den fri succession.

Styrelsen understreger, at udgangspunktet for fredningen er et naturgrundlag med betydelige naturværdier, der i sig selv er fredningsværdigt, og som er optimalt for at opnå en fremtidig urørt naturskov. Som beskrevet i forslaget rummer området meget betydelige arealer med op til 150 år gamle bøgetræer, som kan udgøre grundlaget for den fremtidige, bøgedominerede naturskov.

Det forhold, at ordet eksperiment indgår i beskrivelsen af fredningsformålet, er ifølge styrelsen ikke ensbetydende med, at der er usikkerhed om, hvad man vil opnå med fredningen. Enhver overgang af et område til hel eller delvis fri succession vil imidlertid altid rumme en vis usikkerhed eller have en vis karakter af eksperiment. Hvis dette skulle udgøre en forhindring for gennem fredning at sikre en sådan udvikling, fortrinsvis på naturens egne præmisser, vil det bl.a. ikke fremover være muligt at anvende fredningsinstrumentet til at realisere dele af Miljø- og Energiministeriets naturskovsstrategi.

Endelig har styrelsen påpeget, at det aldrig med 100% sikkerhed kan forudses, hvorledes et naturområde vil udvikle sig, når det fredes. Dette gælder, uanset om formålet med fredningen er en bevaring eller ændring af den nuværende tilstand, idet udviklingen delvis vil være afhængig af faktorer, som mennesket ikke er herre over.

Naturklagenævnets behandling af sagen:

Naturklagenævnet har under sine drøftelser navnlig overvejet spørgsmålet, om der er brug for en øget sikring af naturværdierne i Tolne Skov. Nævnet har i den forbindelse taget udgangspunkt i følgende:

De bøgebevoksninger, der i dag er spredt ud over hele arealet, udgør ca. halvdelen af det område, der foreslås fredet. Der er tale om efterkommere af de oprindelige bøgeskove med den dertil hørende flora og fauna. Der er intet i lovgivningen eller planlægningen, der er til hinder for, at de naturmæssigt værdifulde løvtræer kan erstattes med økonomisk mere rentable træarter. Dette vil kunne medføre både tab af levesteder for de vilde dyr og planter, der er tilknyttet løvskoven, og af genetisk værdifuldt løvtræ.

Områdets løvskovsarealer, hede-, græsnings- og overdrevsarealer indeholder et biologisk værdifuldt spredningspotentiale, som på langt sigt vil

kunne afløse bevoksningerne på de nuværende 64 ha nåletræsarealer, så der atter kan opnås et stort sammenhængende område med urørt, bøgedomineret naturskov.

Områdets øvrige heder samt søer, moser, enge og overdrev er beskyttet mod aktive tilstandsændringer af naturbeskyttelseslovens § 3 og skovlovens § 16, stk. 6, men kan "vokse ud af beskyttelsen", f.eks. ved tilgroning eller opvækst af krat.

Cirka 14 ha er omfattet af en fredning fra 1932, der har til formål at bevare de kuperede lyngbakker med spredt trævegetation. Den gamle fredning indeholder ikke plejebestemmelser. Med mindre der fastsættes sådanne bestemmelser for arealerne, må de antages at springe i græs eller krat, hvilket allerede i dag er ved at ske.

Det anføres i fredningsafgørelsen, at der ikke er blevet forelagt fredningsnævnet undersøgelser af den eksisterende flora og fauna, der i sig selv kan begrunde en fredning. Nordjyllands Amt har forud for fredningsnævnets afgørelse undersøgt mos- og lavfloraen i dele af de gamle bøgeskovspartier.

Efter fredningsnævnets afgørelse har amtet på Naturklagenævnets foranledning endvidere undersøgt urtefloraen i området, idet det allerede fredede hedeareal dog ikke blev gennemgået. Amtet har konkluderet, at der i området findes en lang række biotopstypiske arter for naturtyperne bøgeskov på muldbund og morbund, nåleskov, overdrev, hede, aske- og ellesump, rørsump, kærmose og eng.

Skov- og Naturstyrelsen har oplyst, at bøgebevoksningerne i Tolne Skov har over middel artsrigdom og en usædvanlig rig og varieret flora og mange hul-rugende fugle. Samtidig hører bøgebevoksningerne til blandt de større, bedre og ældre i Danmark.

Naturklagenævnets afgørelse:

I sagens behandling, besigtigelse og offentligt møde, har deltaget 12 af Naturklagenævnets 13 medlemmer: Inger Vaaben (formand), Bent Hindrup Andersen, Ole Pilgaard Andersen, Jens Jørgen Bolvig, Leif Hermann, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Niels Jørgen Langkilde, Hans Christian Schmidt, Jens Steffensen, Poul Søgaard og Svend Taanquist.

Fredningsnævnet har ved afvisningen af fredningsforslaget stillet spørgsmålstegn ved, om der er hjemmel i naturbeskyttelsesloven til en fredning med det indhold, som fredningsforslaget rummer. I den forbindelse har nævnet hæftet sig ved, at det i indledningsafsnittet anføres, at fredningen kan betragtes som et "naturvidenskabeligt eksperiment".

Hjemmelen til at gennemføre fredninger findes i naturbeskyttelseslovens § 33, hvorefter der kan gennemføres fredninger til varetagelse af de formål, der er nævnt i § 1.

I henhold til § 1, stk. 2, tilsigter loven særligt

1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,
2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.

Det fremgår af naturbeskyttelseslovens § 38 hvilket indhold, fredningsbestemmelser kan have, herunder at en fredning kan gå ud på tilvejebringelse af en bestemt tilstand, som herefter skal bevares.

Fredningsforslaget har til formål at sikre en stor del af Tolne Skov som urørt naturskov, hvor det naturlige plante- og dyreliv kan udvikle sig. Naturklagenævnet finder, at dette formål falder inden for det, der kan reguleres ved en fredning, og at der således er den fornødne hjemmel i naturbeskyttelsesloven til at gennemføre fredningen.

Det forhold, at der med et så stort areal og en så lang tidshorisont vil være usikkerhed om udviklingens præcise forløb og om, hvornår endemålet,

urørt naturskov" vil være nået, kan ikke medføre en anden vurdering af hjemmelsspørgsmålet, men må tages i betragtning ved fastsættelsen af fredningsbestemmelserne.

Nævnet har overvejet, om sagen burde hjemvises til fredningsnævnets fornyede behandling. Da sagen imidlertid er fuldt oplyst, og da ejeren af arealet går ind for en fredning, har nævnet besluttet at træffe afgørelse i sagen.

Et flertal på 6 medlemmer med formandens stemme som udslagsgivende, finder, at der er behov for øget sikring af naturværdierne i Tolne Skov. Disse medlemmer stemmer derfor for at frede arealerne

Et mindretal på 5 medlemmer (Ole Pilgaard Andersen, Svend Aage Jensen, Hans Kardel, Niels Jørgen Langkilde og Hans Chr. Schmidt) finder, at arealerne er tilstrækkeligt sikrede og kan ikke stemme for, at der gennemføres en fredning. Bent Hindrup Andersen kan tilslutte sig mindretallet, medmindre nævnet beslutter, at det offentlige skal overtage de fredede arealer.

I overensstemmelse med flertallets beslutning ophæves fredningsnævnets kendelse af 28. december 1999. Samtidig fastsættes nedenstående fredningsbestemmelser for ca. 166 ha af Tolne Skov.

Området er afgrænset på det kort, som hører til Naturklagenævnets afgørelse (fredningskortet, kortbilag 1). Opmærksomheden henledes på, at fredningsgrænsen mod øst følger eksisterende skovveje og ikke matrikelgrænserne. Fredningskortet er suppleret med kortbilag 2, som viser de tilsigtede, fremtidige naturtyper på ejendommen, og kortbilag 3, der viser de eksisterende forhold på arealet forud for fredningen.

§ 1. *Fredningens formål*.

Fredningen har til formål at sikre:

- områdets betydelige biologiske, naturvidenskabelige og rekreative værdier gennem udlæg af bevoksningerne af hjemmehørende træer og buske, fortrinsvis bøg, som urørt skov, suppleret med gamle driftsformer, og ved fastholdelse af hede-, eng- og overdrevsarealerne,
- nåletræsarealerne mulighed for at overgå til bevoksninger af bøg og andre hjemmehørende træer og buske, som udlægges til urørt skov suppleret med gamle driftsformer,

- rammerne for offentlighedens færdsel og ophold i området.

§ 2. *Generelle bestemmelser*.

Nåleskovsarealerne skal gradvist afvikles, og tilgroningen med løvtræ skal fremmes gennem naturpleje. Efter en overgangsperiode skal arealerne henligge urørt. Enkelte skovarealer kan drives som stævningsskov eller græsningsskov. Hede-, eng- og overdrevsarealer samt moser, søer m.v. skal fastholdes. Fredningen er ikke til hinder for jagt.

§ 3. *Terrænændringer*.

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering og afgravning, herunder ændring af forløbet af eksisterende vandløb.

Restaurering af vandløb kan finde sted efter fredningsnævnets godkendelse, og fredningsnævnet kan godkende, at der etableres et gravet vandingssted i forbindelse med den i § 8, stk. 1, nævnte græsningsskov.

§ 4. *Veje*.

Der må ikke anlægges nye veje eller stier eller foretages omlægning af eksisterende veje eller stier. Fredningsnævnet kan godkende nye mark- og skovveje, hvis disse følger det naturlige terræn.

§ 5. *Bebyggelse m.v. og andre anlæg*.

Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende, eller anbringes andre faste indretninger. Der må ikke anbringes beboelsesvogne, telte, campingvogne eller andet, der kan tjene til ophold eller overnatning. Der må ikke etableres oplags- og affaldspladser, motorbaner eller skydebaner. Der må ikke opstilles vindmøller, master eller lignende eller føres luftledninger hen over fredningsområdet.

Fredningen er ikke til hinder for, at skovpavillonen kan anvendes som hidtil, d.v.s. til restaurationsvirksomhed, møder og lignende

Midlertidige arbejdsskure, der er nødvendige for skovdriften og plejen i den i § 7 nævnte overgangsperiode, kan opstilles uanset fredningen.

Fredningen er ikke til hinder for opsætning af sædvanlige dyrehegn, eller for opsætning af plantehegn til beskyttelse af ny løvtræsopvækst i overgangsperioden.

Fredningsnævnet kan godkende:

- om- og tilbygninger i begrænset omfang af de eksisterende bygninger inden for fredningsområdet, jf. fredningskortet
- placering af sædvanlige læskure for kreaturer
- placering i mere end 3 uger af arbejdsskure, der er nødvendige for driften af det fredede område efter udløbet af overgangsperioden
- etablering af en primitiv lejrplads.

§ 6. Afvanding.

Der må ikke foretages foranstaltninger, der tilsigter yderligere afvanding af de fredede arealer. Eksisterende grøfter må således ikke uddybes eller udvides på anden måde eller rørlægges.

Fredningen er ikke til hinder for sædvanlig vedligeholdelse, herunder oprensning af eksisterende grøfter og dræn, ligesom afløb fra eksisterende bygninger må vedligeholdes.

§ 7. Driften af skovarealerne indtil de overgår til den anvendelse, som fredningen tilsigter, jf. kortbilag 2.

Det fremgår af kortbilag 2, om et skovareal skal blive til stævningsskov, græsningsskov eller urørt skov efter fredningen.

På kortbilag 3 er vist fordelingen af de forskellige bevoksningstyper forud for fredningen: Gamle bevoksninger af eg og bøg, unge og mellemaldrende bevoksninger af blandet løv, unge nåletræbevoksninger, ældre nåletræbevoksninger. Hertil kommer, at der spredt i skovene findes forskellige og gamle/store nåletræer, som ikke er markeret på kortet.

Fælles for de eksisterende skovarealer gælder, at de ikke må tilplantes, gentilplantes eller tilsås. Der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler eller gødningsstoffer. Der må ikke udsættes vildt.

Det påhviler ejeren at drive de fredede skovarealer i overensstemmelse med nedenstående bestemmelser for de enkelte bevoksningtyper:

7.1. *Arealer med gamle bevoksninger af eg og bøg.*
Arealer, der på kortbilag 3 er markeret som "Gamle bevoksninger af bøg og eg", skal fra fredningens dato henligge som urørt skov, jf. § 9.2.1.

7.2. Arealer med unge og mellemaldrende bevoksninger af blandet løv.
På arealer, der på kortbilag 3 er markeret som "Unge og mellemaldrende bevoksninger af blandet løv", kan der foretages hugst, der skal sikre en stabil udvikling og hurtigere føre bevoksningerne ind i en naturskovslignende tilstand, f.eks. ved at fremprovokere en delvis foryngelse ved afdrift af holme på op til 200 m^2.

Senest 2 år fra fredningsafgørelsens dato skal arealerne overgå til urørt skov, jf. § 9.2.1.

7.3. Arealer med unge nåletræsbevoksninger.
På arealer, der på kortbilag 3 er markeret som "Unge nåletræsbevoksninger", skal alt nåletræ fjernes, og der må ikke ske gentilplantning eller -såning.

Bevoksningerne kan afdrives, når det er økonomisk optimalt dog senest ved omdriftsalder, d.v.s. senest 40 år fra fredningens gennemførelse. Afdriften skal ske gradvist og tilrettelægges således, at helt nøgne flader i videst muligt omfang undgås.

Opvækst af løvtræ lades urørt.

Efter afdrift skal arealerne overgå til urørt skov, jf. § 9.2.1.

7.4. Arealer med ældre nåletræsbevoksninger.
På arealer, der på kortbilag 3 er markeret som "Ældre nåletræsbevoksninger" på fredningskortet, skal alt nåletræ - med undtagelse af enebær og skovfyr - fjernes, og der må ikke ske gentilplantning eller -såning.

Bevoksningerne kan afdrives, når det er økonomisk optimalt, dog senest ved omdriftsalder. Afdriften skal ske gradvist og med udstrakt anvendelse af skærmstilling og stribevis eller holmevis foryngelse, således at renafdrifter undgås. Senest 30 år efter fredningens gennemførelse skal arealerne være afdrevet.

Efter afdrift kan kvaset efterlades på cirka halvdelen af arealet. Det øvrige kvas kan ryddes og brændes.

Opvækst af løvtræ lades urørt.

Efter afdrift skal arealerne overgå til urørt skov, jf. § 9.2.1.

7.5. Gamle/store nåletræer.
De småholme og enkeltindivider af meget gamle og store nåletræer (skovfyr, douglasgran, ædelgran og lærk), som findes spredt i fredningsområdet, kan blive stående til naturligt forfald.

7.6. Stævningsskov.
På de arealer med gamle bevoksninger af bøg og eg, der er markeret som "Stævningsskov" på kortbilag 2, må bevoksningerne stævnes.

7.7. Græsningsskov.
På de arealer, som er markeret "Græsningsskov" på kortbilag 2, skal alt nåletræ fjernes, og bøgene lysstilles pletvis for at give en passende lysstyrke, så der kan udvikles en bundvegetation. Arealerne skal hegnes og afgræsses med et passende græsningstryk.

7.8. Periodeplaner for skovarealerne.
Ejeren skal inden for et år efter fredningens dato, og derefter hvert 5 år, tilvejebringe en periodeplan, hvoraf det skal fremgå hvilke bevoksninger, der planlægges udtyndet og afdrevet, eller stævnet, og i hvilken rækkefølge i den kommende 5 års periode. Det skal ligeledes fremgå, i hvilket tempo græsningsskovarealerne vil blive etableret. Periodeplanen forelægges det i § 9.1 nævnte Tolne Skovudvalg.

§ 7.9. Overholdelse af periodeplanerne.
Amtsrådet fører, jfr. naturbeskyttelseslovens § 73, eventuelt i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen, tilsyn med, at periodeplanerne og driften af skovarealerne er i overensstemmelse med fredningen.

§ 8. Driften af landbrugsarealerne.
De arealer, der er vist på kortbilag 2 med signatur for "eng og overdrev" må anvendes som hidtil til græsning og høslæt. Arealerne må ikke opdyrkes. Omlægning af engarealer med rensningsafgrøder kan ske med fredningsnævnets tilladelse. Overdrev må ikke omlægges.

§ 9. Plejebestemmelser.

9.1. Plejemyndighed og rådgivende udvalg.

Nordjyllands Amt er plejemyndighed.

Til at følge arealernes udvikling i forhold til fredningens formål nedsættes et udvalg for den fredede del af skoven, Tolne Skovudvalg, bestående af en repræsentant for henholdsvis ejeren, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening og Nordjyllands Amt. Nordjyllands Amt har formandsskabet og varetager sekretariatsbetjeningen af Tolne Skovudvalg.

Udvalget er rådgivende for ejeren i alle spørgsmål om drift og pleje af de fredede arealer, jf. §§ 7, 8 og 9, og skal have forelagt alle drifts- og plejeplaner. Udvalget træder sammen efter behov, dog mindst en gang om året.

9.2. Plejens indhold.

9.2.1. Pleje af skovarealerne efter overgang til urørt skov.

Når de under § 7.1 til 7.4. omhandlede skovarealer er overgået til urørt skov, skal de henligge uden indgreb af nogen art. Døde træer, grene og stubbe må ikke fjernes. Buske og urter, herunder træboende svampe, må ikke plukkes eller fjernes på anden måde. Grøfter og dræn må, uanset bestemmelsen i § 6, ikke oprenses.

Fra dette forbud gælder følgende undtagelser:

- Det er tilladt at sanke frø fra kårede bøgebevoksninger.
- Det er tilladt at friskære spor og stier for væltede grene, når veddet trækkes ind i skovbunden og efterlades til naturligt forfald.
- Langs offentlige veje og stier med offentlig færdsel, jf. § 4., samt langs jernbanen skal grene og anden uønsket opvækst, der udgør en fare for færdsel, fjernes, og veddet trækkes ind i skovbunden og efterlades til naturligt forfald.
- Det er tilladt at fjerne opvoksede nåletræer og anden uønsket opvækst for at hindre spredning af sådanne i indtil 30 år efter, at et skovareal er overgået til urørt skov.

9.2.2. Heder.

De arealer, der er markeret som "Hedearealer med enebær" på kortbilag 2, skal fremstå som hedeareal med spredte enebærbuske. Arealerne kan hegnes

og plejes ved afgræsning samt ved fjernelse af uønsket opvækst og eventuel tynding i enebæropvæksten.

9.2.3. Enge og overdrev.
De arealer, der er markeret som "Enge og overdrev" på kortbilag 2, kan plejes ved græsning, slåning og rydning af selvsåede træer og buske.

9.3. Plejeplan.
Tilrettelæggelsen af plejen skal ske efter en plan, der udarbejdes af plejemyndigheden og forelægges for Tolne Skovudvalg, jf. § 9.1.

9.4. Plejens gennemførelse.
Skovejeren har ret til at gennemføre pleje i overensstemmelse med de i § 9.3. nævnte plejeplaner. Hvis ejeren ikke ønsker at udføre plejen, foretages denne af plejemyndigheden. Kan der ikke opnås enighed om et konkret plejetiltag, forelægges spørgsmålet for fredningsnævnet. Den pleje, som plejemyndigheden foretager, skal ske uden udgift for ejeren. Eventuelt overskud tilfalder ejeren efter fradrag for de dermed forbundne udgifter. Der henvises i øvrigt til de almindeligt gældende bestemmelser for pleje, for tiden Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 837 af 4. september 2000 om pleje af fredede arealer samt om tilsyn.

§ 10. Offentlighedens adgang.

Færdsel er tilladt efter de almindelige regler i naturbeskyttelseslovgivningen for offentlighedens færdsel i private skove, jf. naturbeskyttelseslovens § 23 og bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

I den del af fredningsområdet, der ligger nord for jernbanen, kan skovejeren kun meddele tilladelse til organiserede aktiviteter uden for stier og veje med et deltagerantal, der ikke overstiger 30.

De arealer, der på fredningskortet er markeret som "Parkerings- og publikumsareal" kan bruges til parkering på de med skilte angivne arealer samt til ophold.

Nordjyllands amt kan afmærke en gennemgående sti. Ved veje og stier kan amtet lade opsætte informationstavler, herunder om regler for ophold og færdsel.

Nordjyllands Amt skal efter samråd med ejeren etablere og bekoste etablering og vedligeholdelse af spange og stenter, som er nødvendige for den offentlige adgang.

§ 11. Fredningens bonusvirkning.

I henhold til naturbeskyttelseslovens § 38, stk. 6, jf. skovlovens § 16, stk. 4, erstatter denne fredning tilladelser, der ellers ville være fornødne efter skovloven, det vil sige tilladelse til stævningsskov efter § 16, stk. 9, og græsningsskov efter § 16, stk. 10, samt dispensation fra bestemmelserne i § 17 om god og flersidig skovdrift.

§ 12. Ophævelse af fredning.

Ved fredningens ikrafttræden ophæves fredningsdeklaration af 30. maj 1932 for Tolne Bakker.

§ 13. Dispensation.

Fredningsnævnet kan, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra bestemmelserne i §§ 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 9, når det ansøgte ikke kommer i strid med fredningens formål.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben
Viceformand

Fredningsafgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal, jf. § 88, stk. 1, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. (For klage vedrørende erstatningsfastsættelsen, se klagevejledningen til erstatningsafgørelsen af d.d.)

FORTEGNELSE
over matrikelnumre, der helt eller delvist
er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000

Dal, Tolne:

Matr.nr. 1a og 1p

Dvergetved, Tolne:

Matr.nr. 3d

Vogn By, Mosbjerg:

Matr.nr. 23

NATURKLAGENÆVNET
SEKRETARIATET

MODTAGET
Skov- og Naturstyrelsen
- 8 FEB 2001

Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf.: 3395 5700
Fax: 3395 5769
X.400: S=nkn; P=sdn; A=dk400; C=dk
E-mail: nkn@nkn.dk

Fredningsregistret
Skov- & Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

7. februar 2001
J.nr.: 97-111/800-0010
BOP

Vedr. fredningen af dele af Tolne Skov i Sindal Kommune.

Naturklagenævnet er efter udsendelsen af ovennævnte fredning af 28. december 2000 blevet gjort bekendt med, at et af kortbilagene som følger med Naturklagenævnets afgørelse har fejl i signaturforklaringen, hvilket vi beklager meget.

Hermed følger derfor et rettet kortbilag, til erstatning for det tidligere udsendte.

Med venlig hilsen

Birgitte Orland Pedersen
kontorfuldmægtig
direkte tlf.: 3395 5728

adsn1986-1211/14-0020

52

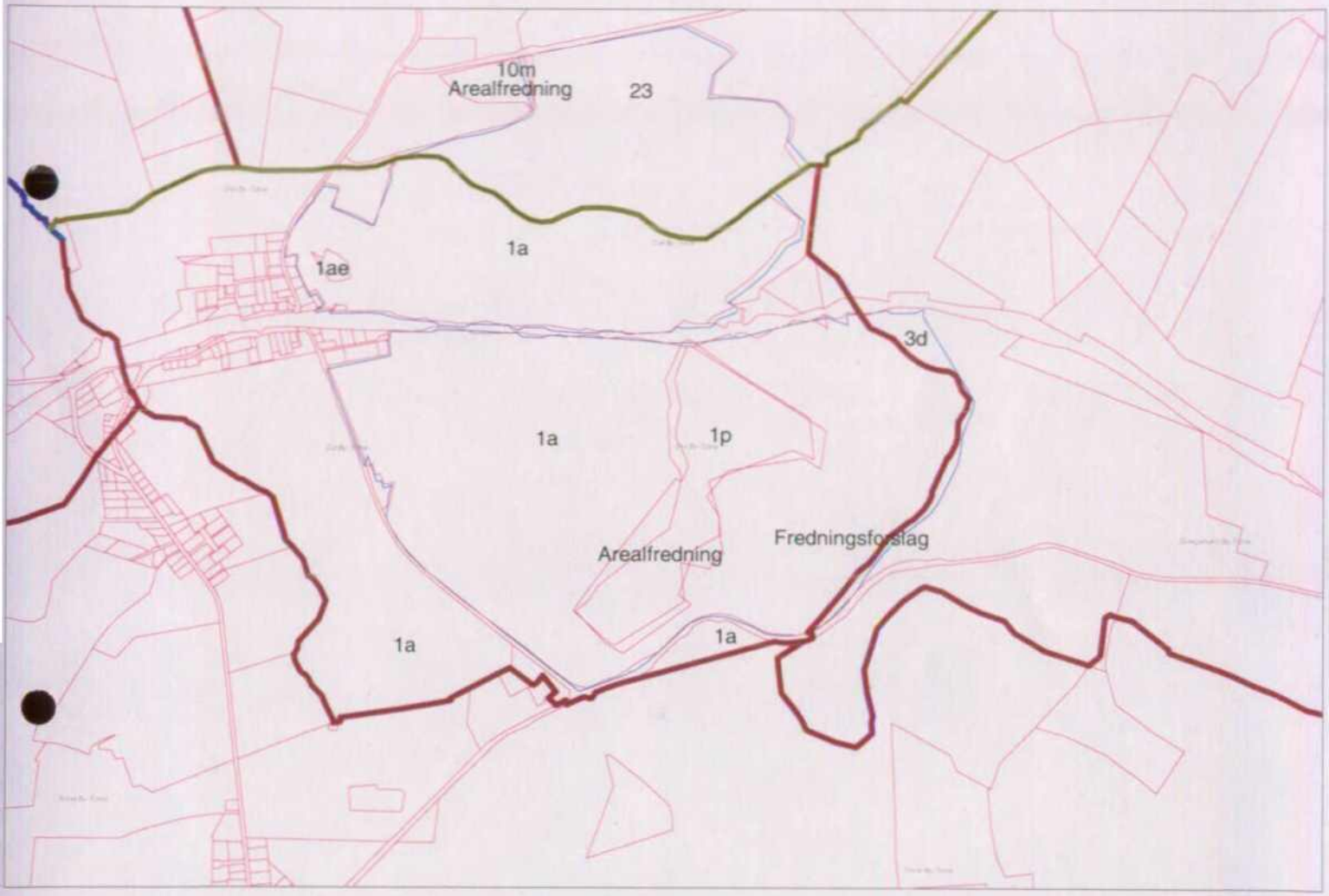
10m
Arealfredning
23
1a
1ae
3d
1a
1p
Arealfredning
Fredningsforslag
1a
1a

FREDNINGSNÆVNET>

REG. NR. 7972 00

Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt
har den 28. december 1999 truffet følgende

A F G Ø R E L S E

i sagen FS 1/1998 om fredning af Tolne Skov
i Sindal Kommune, Nordjyllands Amt

Den 7. Januar 1998 modtog Fredningsnævnet for Nordjyllands amt fra Danmarks Naturfredningsforening, Skov- og Naturstyrelsen og Nordjyllands amt et forslag til fredning af Tolne Skov, del af matr.nr. 1 a Dal, Tolne, matr.nr. 1 p sammesteds, del af matr.nr. 3 d Dvergetved, Tolne, og matr.nr. 23 Vogn by, Mosbjerg, i Sindal kommune, i alt ca. 165 ha.

Inden for området ifølge fredningsforslaget er ca. 14 ha lyngbakker, Tolne Bakker, fredede ved deklaration af 30. maj 1932. Denne fredning påstås ophæves.

Om baggrunden for fredningsforslaget er oplyst, at bestyrelsen for Tolne Skov Aps i foråret 1992 rejste en debat om udlæg af et større naturskovsområde i Tolne skov og opfordrede til udarbejdelse af fredningsforslag bl.a. med det formål at sikre en stor del af Tolne skov som urørt naturskov.

Danmark har oprindelig været et næsten skovklædt land. I dag er omkring 12 % af landet skovdækket, men i slutningen af 1700-tallet var skovarealet nede på et par procent. Størstedelen af landets skove er således plantet overvejende med nåletræ. Af resten er de fleste temmelig påvirkede af skovdriften, herunder forvandlet til ensartet højskov med træer af samme art og alder. Oprindelig løvskov dækker i dag mindre end 1% af landet. Disse meget små rester af landets oprindelige skove rummer imidlertid mange naturværdier - dels arter af dyr og planter, som ellers er forsvundet, og dels repræsentanter for de oprindelige, danske stammer af skovtræer. De er Danmarks egentlige naturskove.

I 1992 fremlagde Miljø- og Energiministeren en strategi for beskyttelsen af de danske naturskove og andre bevaringsværdige skovtyper. Det skete som opfølgning af FN's miljøkonference i Rio de Janeiro samme år, hvor Danmark blandt andet underskrev "konventionen om biologisk mangfoldighed" Netop de gamle,oprindelige skove spiller en central rolle i sikringen af Danmarks natur.

Naturskovsstrategien sætter fremtidige mål for sikringen af de bevaringsværdige skove i Danmark. Statsskovene selv er gået i spidsen for opfyldelsen, men strategien tilsigter også udlæg af urørt skov i de private skove.

Tolne Skov er central for opfølgningen af naturskovsstrategien ved både at have væsentlige elementer af oprindelig skov med lang skovvedvarighed og ved for store deles vedkommende at være meget ekstensivt drevet.

Tolne skov er i forslaget beskrevet således:

Tolne Skov er fredskov. Der er markeret skov på Videnskabernes Selskabs kort fra 1793. Der har tidligere været græssede heder/overdrev især i syd med spredte, lave pur (røller). Flere steder fremgår det også i dag i bøgebevoksningerne tydeligt, at bøgene i fordums tid har været stævnet. Ligeledes findes der i dag spredt over hele arealet rester af den oprindelige bøgeskov i form af småholme og enkelttræer. Der er således et godt biologisk grundlag for, at bøgen kan blive en dominerende art, efterhånden som nåletræet fjernes fra arealet.

Ejeren har altid værnet om den gamle bøgeskov, og et stort stamtal vidner om en forsigtig og henholdende hugst. De mange gamle - op til 150 år - bøgebevoksninger giver et godt grundlag for i løbet af en kortere periode at få en væsentlig forøgelse af skovens indhold af dødt træ og herunder flere hule træer. Dødt træ giver levemuligheder for mange arter af insekter og andre dyr og svampe, som ellers er forsvundet eller begrænset i de veldrevne skove, hvor man hidtil har søgt mængden af dødt træ begrænset.

Tolne Skov er ikke systematisk undersøgt for dyr og planter, men der er god grund til at antage, at mere dødt træ i Tolne Skov vil forbedre livsmulighederne for såvel fugle, insekter som svampe.

Ud over bøg består løvtræet i Tolne Skov hovedsagelig af eg, rødel, ask og birk, der forekommer spredt i skoven og pletvis som småbestande. De andre løvtræsarter har ligesom bøgen kun været plantet i mindre omfang.

Imellem bakkerne findes våde lavninger, som nogle enkelte steder i 1950'erne er omdannet til kunstige søer. Flere af disse lavninger er bevokset med gammel ellesump, hvor der sandsynligvis ikke har været foretaget hugst i de sidste 50 år. Hermed er en del af de kvaliteter, som over årene søges tilstræbt for hele området, allerede til stede i disse bevoksninger.

Plantevæksten er ikke særlig undersøgt, men synes at være karakteristisk for bøgeskoven på morbund i Vendsyssel.

I forslaget er endvidere anført:

Fredningen har til formål at sikre en stor del af Tolne Skov som urørt naturskov, hvor det naturlige dyre- og planteliv kan udvikle sig. Den egentlige skovdrift ophører straks på en del af arealet, mens den på andre dele kan fortsætte i kortere eller længere tid. Den sidste nåletræsbevoksning kan således opretholdes i op til 30 år fra fredningen. Efter 30 år lades hele arealet urørt på nær enge, overdrev og hede og enkelte dele af elle- og bøgeskoven, der drives med gamle driftsformer.

Det naturlige samspil mellem skoven og de åbne eng- og hedearealer i skoven er vigtig for dyr og planters udvikling og for bevarelsen af landskabsbilledet. I og omkring skovbrynene findes dyrearter, som er afhængige af både skovens læ og skygge og af åbne græsarealer, som udnyttes ekstensivt. Det gælder ikke mindst for insekterne.

Fredningen skal give rammerne for en udvikling fra den nuværende produktionsskov med et stort islæt af nåletræ til en urørt naturskov bestående næsten udelukkende af danske træer og buske. Denne udvikling understøttes af pleje gennem fjernelse af det eksisterende nåletræ over en 30-årig periode samt fjernelse af uønskede, selvsåede arter.

Som det fremgår, er fredningen usædvanlig, idet det ikke er den eksisterende tilstand, man freder, men nogle bevoksningstyper på en del af arealet, hvis arter man gennem en længere årrække gerne vil have til at dominere arealet. Desuden vil man lade disse bevoksningstyper gennemleve hele livsforløbet, så forfald, død og forrådnelse med det rige dyre- og planteliv, der hører til disse stadier, får sin naturlige plads på arealet.

For at nå dette mål skal der ske en del indgreb på arealet - først og fremmest de næste 30 år - og ingen kan med sikkerhed vide, hvordan tingene vil udvikle sig. Naturligvis kan man holde det meste af nåletræet væk, men om bøgen, birken, lyngen, druehyld eller andet bliver dominerende på større eller mindre partier i kortere eller længere perioder, er der ingen, der med sikkerhed kan forudsige. På den måde kan man betragte fredningen som et eksperiment i stor skala, hvor man på 166 ha med udgangspunkt i nogle kærneområder med værdifulde gamle løvbevoksninger lader et storslået bakkelandskab udvikle sig frit - begrænset af nogle plejetiltag. Omfanget og karakteren af benyttelsen af de givne plejemuligheder foreslås overladt til et nyt Tolne Skovråd.

Planmæssige forhold:

Tolne Skov er beliggende i landzone, i Nordjyllands amts regionplan 1997 er arealet en del af regionalt naturområde og i kommuneplan 1985-97 for Sindal kommune betegnet som "skovområde og særligt naturområde". I amtets fredningsplan er området udpeget som særligt værdifuldt landskab og særligt friluftsområde. Tolne Skov er anført under "øvrige områder" i skovrejsningsplanen bortset fra et hedearel, hvor skovrejsning er uønsket.

Forslaget til fredningsbestemmelser indeholder bl.a.:

§ 1

Fredningens formål

Fredningen har til formål,

at sikre og forbedre arealernes store biologiske, naturvidenskabelige, landskabelige og rekreative værdier, med hovedvægten på at sikre,

at skovarealer - efter en periode med diverse specificerede indgreb - overgår til urørt skov bestående overvejende af bøg, suppleret med gamle driftsformer,

at sikre mulighed for naturpleje og naturgenopretning og,

at lægge rammer for offentlighedens ret til færdsel og ophold i området.

.....

§ 7.1

Driften af skovarealer

Driften af skovarealerne er fastsat i det følgende suppleret med retningslinierne i bilag 1,2 og 4.

1. Arealer med bevoksninger af bøg og eg

De arealer, der er vist på skovkortet med signatur for "gamle bevoksninger af bøg og eg" skal henligge som urørt skov, jfr. pkt. 8.

2. Arealer med unge og mellemaldrende bevoksninger af blandet løv

På de arealer, der er vist på skovkortet med signatur for "unge og mellemaldrende bevoksninger af blandet løv" kan der foretages almindelig hugst, der skal sikre en stabil udvikling og hurtigere føre bevoksningerne ind i en naturskovslignende tilstand, f. eks. gruppevise tyndinger.

Senest 2 år fra fredningens endelige gennemførelse overgår arealerne til urørt skov, jf. pkt. 8.

3. Arealer med unge nåletræsbevoksninger

På de arealer, der er vist på skovkortet med signatur for "unge nåletræsbevoksninger", skal al nåletræ - med undtagelse af enebær - fjernes. Ved afdriften skal opvækst af løvtræ lades urørt. Afdriften tilrettelægges således, at helt nøgne flader i videst muligt omfang undgås.

Senest 5 år fra fredningens endelige gennemførelse overgår arealerne til urørt skov, jf. pkt. 8.

4. Arealer med ældre nåletræsbevoksninger

På de arealer, der er vist på skovkortet med signatur for "ældre nåletræsbevoksninger", skal al nåletræ - med undtagelse af enebær - fjernes. Bevoksningerne afdrives, når det er økonomisk optimalt, afdriften skal dog ske gradvis. Opvækst af løvtræ lades urørt.

Afdriften skal ske ved udstrakt anvendelse af skærmstilling og stribevis eller holmevis foryngelse, således at større renafdrifter undgås.

Efter afdrift kan kvaset ryddes og brændes på ca. halvdelen af arealet, mens resten må blive liggende.

Senest 30 år fra fredningens endelige gennemførelse overgår arealerne til urørt skov, jf. pkt. 8.

5. Gamle/store nåletræer

Spredt i fredningsområdet findes småholme og enkeltindivider af meget gamle og store nåletræer (douglasgran, ædelgran, lærk og skovfyr). Enkelte af disse nåletræer kan blive stående.

6. Stævningsskov

De arealer, der er vist på skovkortet med signatur for "stævningsskov" i skovafdeling 16a og 13b, udlægges til stævningsskov for henholdsvis bøg og rødel.

7. Græsningsskov

Det areal, der er vist på skovkortet med signatur for "græsningsskov" udlægges som græsningsskov. Al nåletræ fjernes, og bøgene lysstilles pletvis for at give en passende lysstyrke, så en bundvegetation kan udvikles. Arealet hegnes, og afgræsses med passende græstryk.

8. Urørt skov

Når de under nr. 1-4 omhandlende skovarealer er overgået til urørt skov skal de henligge uden indgreb af nogen art. Døde træer, grene og stubbe må ikke fjernes. Buske og urter må ikke plukkes eller fjernes på anden måde. Grøfter og dræn må uanset bestemmelsen i § 6 ikke oprenses eller uddybes.

Fra forbudet gælder følgende undtagelser:

Det er tilladt at sanke frø fra kårede bøgebevoksninger,

det er tilladt at friskære spor for væltede træer og grene, når veddet efterlades,

langs offentlige veje og stier, jf. § 8 skal træer og grene, der udgør en fare for færdsel fjernes,

det er tilladt at fjerne opvoksede nåletræer og andet uønsket opvækst for at hindre spredning af disse i indtil 10 år efter, at et skovareal er overgået til urørt skov.

.....

§ 9

Naturpleje og naturgenopretning

1. Nordjyllands Amt er pleje- og tilsynsmyndighed, dog udøves plejen for så vidt angår skovarealerne i samarbejde med Nordjyllands Statsskovdistrikt.

.....

3. Plejemyndigheden har ret til på skovarealerne at foretage de foranstaltninger, som er tilladt eller påbudt i henhold til § 7.1 nr. 6-8.

   Plejemyndigheden kan i særlig tilfælde iværksætte bekæmpelse af uønsket opvækst efter udløbet af den i § 7.1 nr. 8 anført 10 års periode. Fredningsnævnet skal dog forinden have godkendt de pågældende foranstaltninger.

4. Plejemyndigheden har endvidere ret til at foretage de driftsmæssige foranstaltninger, som er tilladt eller påbudt i medfør af § 7.1 nr. 2-4.

5. Tilrettelæggelse af plejen i henhold til pkt. 2-4 sker efter en plan, der udarbejdes af plejemyndigheden efter godkendelse af fredningsnævnet. "

Sagens behandling

Efter bekendtgørelse afholdtes offentligt møde den 19. Marts 1998. Det oplystes på mødet, at området kan opdeles således i april 1996:

bøg, ældre end 100 år	31 ha.
bøg, yngre end 100 år	17 ha.
ældre nåleskov	49 ha.
yngre nåleskov	15 ha.
landbrug/hede	41 ha.

som vist på vedhæftede skovkort.

Fredningsforslaget er udarbejdet i nært samarbejde med ejeren.

På nævnets foranledning er der indhentet en udtalelse fra "Forskningscentret for Skov og Landskab".

Denne udtalelse dateret den 4. august 1998 har følgende indhold:

"Udtalelse vedr. tilgroning af nuværende nåletræsbevoksninger ved Tolne Skovs overgang til urørt skov.

Introduktion

Fredningsnævnet har til brug for sin behandling af sagen udbedt sig en udtalelse fra FSL om hvorledes vegetationsindvandringen kan forventes at ske på de afdrevne arealer, herunder med hvilke plantearter, hvorledes vegetationen kan forventes at udvikle sig, og hvornår vegetationen har nået en udvikling, der kan være grundlag for en opretholdelse som naturskov, jfr. Miljøministeriets naturskovstrategi.

Udtalelsen gives på baggrund af seniorrådgiver Jens Emborgs besigtigelser af skoven den 8. juli 1998.

Fredningens formål

Fredningen har bl.a. til formål at skovarealerne - efter en periode med specificerede indgreb - overgår til urørt skov bestående overvejende af bøg (§ 1).

Ifølge fredningsforslaget (§7.1) skal betydelige nåletræsarealer afdrives over en årrække. Unge bevoksninger afdrives og overgår til urørt skov senest 5 år fra fredningens gennemførelse. Ældre bevoksninger afdrives når de er hugstmodne og overgår til urørt skov senest 30 år efter fredningens gennemførelse. I indtil 10 år efter at et areal er overgået til urørt skov kan opvoksende nåletræer og andet uønsket opvækst fjernes (§7.8). Plejemyndigheden kan i særlige tilfælde iværksætte bekæmpelse af uønsket opvækst efter 10-års perioden er udløbet (§9).

Det er problematisk at sætte meget specifikke mål for skovs udvikling der udlægges til urørt skov i fri udvikling. Når naturens kræfter slippes løs er det ikke muligt at forudsige det nøjagtige resultat, hvilket erkendes klart i fredningsforslaget (s. 4). Hvis skoven i fri udvikling afviger stærkt fra målsætningen vil spørgsmålet og diskussionen om eventuel indgriben i den fri udvikling uvægerligt dukke op.

Jeg opfatter hensigten i fredningens formålsparagraf således, at der ønskes en rimelig autentisk naturskov for lokaliteten domineret af hjemmehørende træarter, hvilket på lang sigt antages at være primært bøg. Antagelsen er formentlig rigtig, men det er ikke muligt at forudsige i hvilket omfang og hvornår den urørte naturskov i givet fald vil blive domineret af bøg. For at undgå unødvendig diskussion og problemer bør det overvejes at anvende en mere rund formulering af formålet, med hovedvægt på at skoven efter en nærmere bestemt periode skal overgå til urørt skov uden regulerende indgreb. De indledende indgreb skal således sikre det bedst mulige udgangspunkt for udvikling af en autentisk urørt naturskov. I relation til miljøministeriets naturskovsstrategi vil det ikke være problematisk at udlægge et areal som urørt skov med et vist indslag af nåletræ. Såvel løv-, som nåle- og løv/nål-blandingsskov er omfattet af strategien.

Vegetationsudvikling efter fjernelse af nåletræ.

På baggrund af besigtigelsen synes det klart at skoven hvis den umiddelbart udlægges som urørt skov uden yderligere foranstaltninger i fremtiden vil rumme en betydelig andel af nåletræ også på lang sigt. Ædelgran, grandis og sitkagran forynger sig alle villigt i området og ikke mindst i skovens næringsfattige dele vil disse arter være stærke konkurrenter til løvtræarterne. I relation til fredningens formål vil det således være hensigtsmæssigt at afvikle nåletræbevoksninger og andre frøkilder af nåletræ før overgang til urørt skov.

Arealer der ryddes vil under alle omstændigheder gennemgå en forholdsvis langvarig naturlig succession af græsser (f.eks. bølget bunke, bjergrørhvene), urter (f.eks. hindbær, gederams), buske (f.eks. druehyld, pil) og pionertræarter (f.eks. birk, skovfyr, lærk, rødel, hvidel, ask, eg) før arealet dækkes af højstammet skov domineret af mere skyggetolerante træarter (f.eks. bøg, ahorn, ædelgran, rødgran). Hvorledes successionen vil forløbe på det enkelte areal afhænger bl.a. af jordbunden, den eksisterende vegetation, arealets størrelse, omgivelser, klima, frøfald, vildttryk og andre mere eller mindre tilfældigt bestemte forhold af betydning for konkurrencen mellem plantearter.

Det er således meget vanskeligt at forudsige præcist hvorledes udviklingen vil forløbe på et givet areal. Generelt må der imødeses større problemer med at opnå den ønskede løvtrædominerede skovtilstand i de næringsfattige dele af skoven, da nåletræarterne her vil have en relativt større konkurrenceevne. En del af de nævnte forhold kan manipuleres med henblik på at øge sandsynligheden for en ønsket udvikling (urørt skov domineret af bøg). Store rydninger vil f.eks. alt andet lige føre til relativt langvarige stadier af græs/urter/buske før en egentlig skovtilstand af primært pionertræarter vil udvikle sig. Udviklingen i retning af mere skyggetolerant træartssammensætning kan således fremmes ved at benytte meget små og dermed delvist beskyggede rydninger.

Der må forudses betydelig foryngelse af nåletræarter på de afdrevne arealer, hvad enten de er

store eller små, så længe der er frøbærende nåletræer i skoven, enten i form af ældre bevoksninger eller gamle enkelttræer. Hvis målet således er at opnå en løvtrædomineret skov må der påregnes betydelige og omkostningskrævende plejeindgreb mod nåletræopvækst over en længere årrække.

Der kan vælges to strategier for fjernelsen af nåletræ før overgang til urørt skov:

> Alle nåletræarealer og enkelttræer ryddes på én gang for at minimere frøsætning og spredning. Efterfølgende sættes ind gennem en årrække for at fjerne nåletræopvæksten der uvægerligt vil komme.
>
> Nåletræbevoksningerne fjernes gradvist i så små bidder som muligt for at fremme etableringen af skyggetolerant trævækst. Der sættes løbende ind for at fjerne nåletræopvækst.

Førstnævnte strategi repræsenterer et voldsomt og radikalt éngangsindgreb med begrænsede opfølgende plejeindgreb (evt. i form af nogle få større opfølgende kampagner med fjernelse af nåletræopvækst). Stategien indebærer bl.a. øgede alternative omkostninger i form af mistede indtægter ved fjernelse af nåletræbevoksninger på et økonomisk inoptimalt tidspunkt. Denne strategi vil formentlig være den meste effektive til på lang sigt at begrænse mængden af nåletræ i skoven. Til gengæld vil strategien indebære at store dele af skoven samtidigt vil henligge i en langvarig successionsproces.

Sidstnævnte strategi repræsenterer en mere glidende og skånsom overgang til urørt skov i form af et langt sejgt træk med mange små plejeindgreb over en årrække. Strategien giver mulighed for at afdrive de ældre nåletræbevoksninger på det økonomisk optimale tidspunkt. Til gengæld vil denne strategi formentlig indebære større plejeomkostninger på grund af de mange små indgreb og en forventet større mængde nåletræopvækst.

Konkrete forslag og kommentarer

Skovfyr

Skovfyr er en oprindeligt hjemmehørende dansk træart, som imidlertid næsten blev udryddet af menneskene inden den blev genindført som en vigtig træart i det ordnede skovbrug. Skovfyr forynger sig tilsyneladende villigt, bl.a. på nåletrækulturarealer i Tolne skov. I ældre skovfyrbevoksninger udvikles som regel rigelig opvækst af løvtræ, bl.a. bøg, ær, seljerøn og alm. røn. Det ville således være fornuftigt at acceptere skovfyr som en naturlig blivende del af det kommende urørte skovøkosystem og begrænse indsatsen mod nåletræ til de øvrige nåletræarter.

Gamle/store nåletræer

Jf. fredningsforslaget § 7.1.5 foreslås det at enkelte gamle og store nåletræer af douglasgran, ædelgran, lærk og skovfyr kan blive stående. I relation til fredningens formål (fremme af løvskov) og det deraf følgende behov for at minimere uønskede frøkilder samt ovenstående

betragtninger om skovfyr bør det overvejes at bibeholde alle individer af skovfyr, men til gengæld fjerne alle individer af de øvrige nåletræarter.

Plejebehov

Jf. fredningsforslaget §7.1.8 tillades fjernelse af opvoksende nåletræer og andet uønsket opvækst i indtil 10 år efter et skovareal er overgået til urørt skov. Hvis der effektivt skal sikres en fremtidig skovtilstand med ringe nåletræsandel må der nok forventes en betydeligt længere periode med indgreb (uanset hvilken bekæmpelsesstrategi der vælges). Muligheden for dispensation i §9 er således meget vigtig for at nå de opstillede mål. Det kan overvejes om tidsrummet hvor bekæmpelse kan ske uden dispensation bør udvides til f. eks. 20 eller 50 år. "

I en skrivelse af 5.januar 1999 har Skov- og Naturstyrelsen foretaget mindre ændringer i de foreslåede fredningsbestemmelser.

Under et forhandlingsmøde den 25. august 1999 har styrelsen anført, at beskrivelserne og konklusionerne i udtalelsen af 4. august 1998 er i overensstemmelse med naturskovstrategiens målsætning, og at forslaget sigter mod en "dynamisk" fredning, hvor processen frem mod urørt skov, fortrinsvis af bøg, er en del af formålet, og hvor usikkerheden alene vedrører hvordan og hvornår denne type naturskov nås. En fredning efter naturbeskyttelsesloven vil være det rette instrument til at gennemføre denne form for naturgenopretning. En gennemførelse af bestemmelserne om naturgenopretning på nåleskovsarealerne udgør den væsentligste del af fredningsforslagets formål.

Lodsejeren har på forhandlingsmødet tilsluttet sig fredningsforslaget, og det er oplyst, at der i det væsentlige er enighed om erstatningsspørgsmålene.

Fredningsnævnets bemærkninger:

Ved afgørelsen af om den foreslåede fredning af Tolne Skov bør gennemføres, må fredningsnævnet lægge til grund, at en del af området - ca. 14 ha lyngbakker - allerede er fredet, og at der ikke er forelagt nævnet undersøgelser af den eksisterende flora og fauna, der i sig selv kan begrunde en fredning under henvisning til de formål, der er angivet i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, nr. 1.

Sagsrejserne har som fredningsforslagets hovedformål angivet et naturgenopretningsforløb, jfr. naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, nr. 2, for de arealer, der i dag er bevoksede med nåletræer, og derefter opretholdelse af en tilstand af urørt naturskov, overvejende bestående af bøg, i overensstemmelse med definitionerne i miljøministeriets naturskovsstrategi.

Ved afgørelsen af, om betingelserne for gennemførelse af en fredning af området med dette hovedformål efter naturbeskyttelseslovens kap. 6 er opfyldte, må fredningsnævnet lægge afgørende vægt på indholdet af udtalelsen fra Forskningscentret for Skov og Landskab. Det fremgår heraf, at antagelsen af en udvikling frem mod en vegetation primært bestående af bøg og i overenstemmelse med naturskovsstrategien formentlig er rigtig. Denne udvikling - efter afdrivelse af nåletræsbevoksningerne - vil imidlertid under alle omstændigheder blive forholdsvis langvarig med en vegetationssuccession af græsser, urter, buske og pionertræer, inden en

indvandring af bøgen har fundet sted, ligesom det vil være forbundet med usikkerhed at forudsige, hvorledes udviklingen præcist vil forløbe. Der må endvidere påregnes omfattende plejeindgreb - for dele af arealerne i 50 -80 år efter fredningens gennemførelse - inden der er etableret en vegetation, der er så stabil, at området kan overgå til urørt skov af den forudsatte artssammensætning uden systematisk pleje, og som efter yderligere en årrække kan udvikle en urskovsagtig struktur.

Under disse omstændigheder finder nævnet, at fredningsforslaget forudsætter gennemførelsen af et naturvidenskabeligt eksperiment med en tidshorisont og af en sådan usikkerhed, at det ikke bør ske i form af en fredning efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6, men bør søges gennemført efter lovens kapitel 8 eller anden lovgivning.

Nævnet har heroverfor ikke kunnet tillægge det afgørende betydning, at der i det væsentlige er enighed mellem sagsrejserne og lodsejerne om forslaget og om erstatningsspørgsmålene.

Som følge af det anførte

b e s t e m m e s :

Det af Danmarks Naturfredningsforening, Skov- og Naturstyrelsen og Nordjyllands amt den 7. januar 1998 fremsatte forslag til fredning af Tolne Skov afvises.

Klagevejledning:

Afgørelsen kan efter naturbeskyttelseslovens § 43, jfr. § 87, stk. 1, inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K.

Klageberettigede er ejere og brugere af de berørte ejendomme, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen, enhver der har givet møde for nævnet under sagen eller fremsat ønske om underretning, samt organisationer, der må antages at have væsentlig interesse i sagen.

Egon Skjørbæk Sortsøe Jensen Palle Joest Andersen

Lb. nr.	Matr. nr.: Ejerlav:	Ejer:	Ønskes fredet:		Heraf omfattet af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om:			Tidligere fredet:	Bemærkninger:
			Ca.ha.:	Antal lodder:	Beskyttelseslinier strand, sø/å og fortidsminder §§ 15, 16 og 18 ca. ha.	Beskyttelseslinier skov og kirkeomgivelser, §§ 17 og 19 ca.ha.	Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge, overdrev mv. §3 ca.ha.		
1	del af 1a Dal, Tolne	Tolne Skov Plantningsselskab ApS Dalgården Tolnevej 51 Tolne 9870 Sindal	117,5	2	7,1	12,9	7,08		Fredskov
	1p smst.		15,9	1	1,6	11,0	6,09	30/5-1932	Ofn.k., fredskov
	del af 3d Dvergetved By, Tolne		2,3	3		0,5	0,59		Fredskov
	23 Vogn By, Mosbjerg		30,1	1	0,02	16,1	7,82		Fredskov
		Ialt ca.	165,8		8,72	40,5	21,58		

KORT>

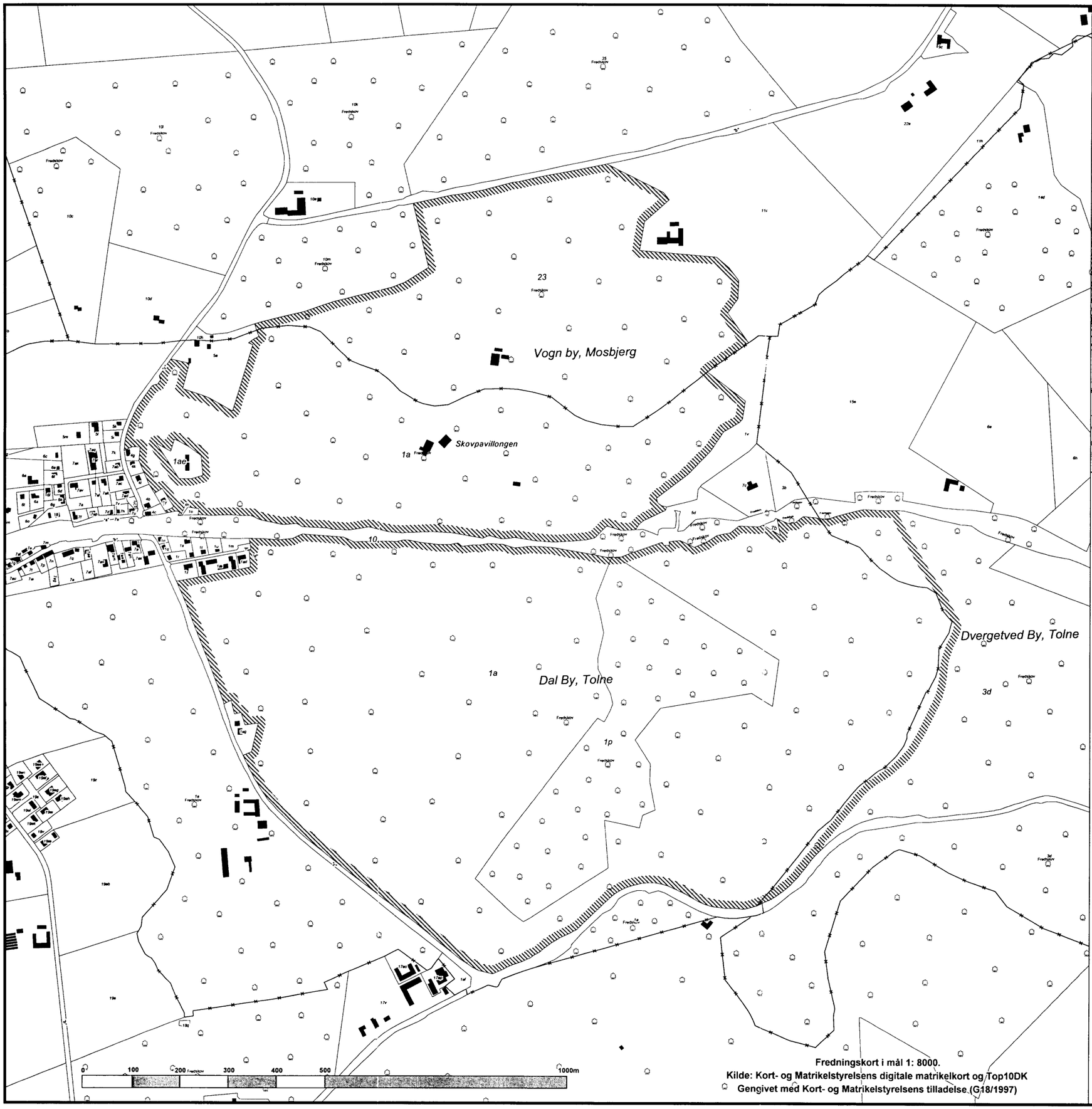

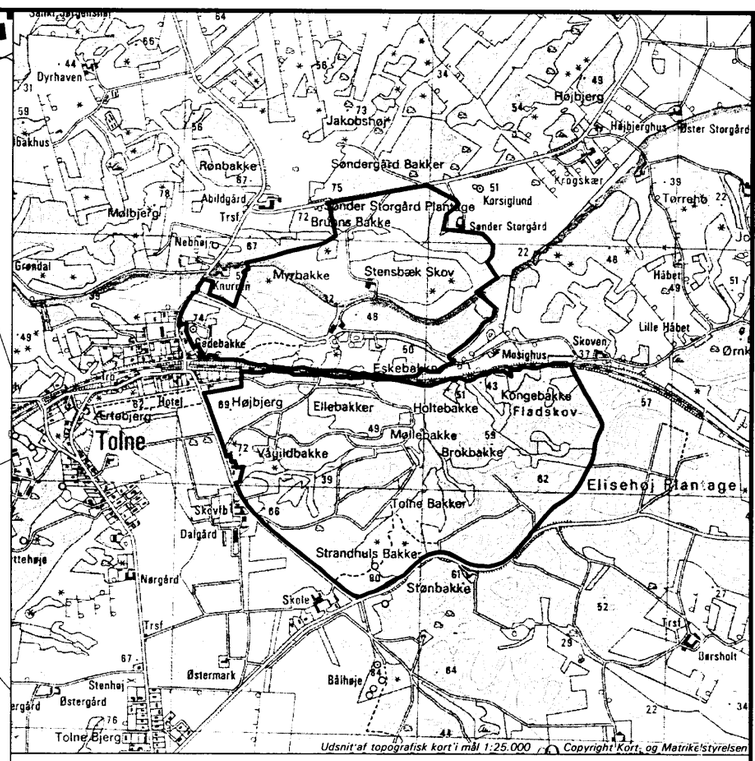

FREDNING AF DEL AF TOLNE SKOV
FREDNINGSKORT - BILAG 1 (af 3)

NAURKLAGENÆVNETS

FREDNINGSAFGØRELSE

AF DECEMBER 2000

I SAG NR. 97-111/800-0010

Del af
Dal by, Tolne
Dvergetved, Tolne og
Vogn by, Mosbjerg

Sindal Kommune
Norjyllands Amt

Frednings grænse

Ejerlavsgrænse

Fredskov

7972.00

Fredningskort i mål 1: 8000.
Kilde: Kort- og Matrikelstyrelsens digitale matrikelkort og Top10DK
Gengivet med Kort- og Matrikelstyrelsens tilladelse (G18/1997)

Udfærdiget af Naturklagenævnets sekretariat december 2000 efter Kort- og Matrikelstyrelsens digitale matrikelkort og Top10DK

AGS/BBH

REG. NR. 7972.00

Del af Tolne Skov

Fredningskort - bilag 3 (af 3)

NATURKLAGENÆVNETS

FREDNINGSAFGØRELSE

AF DECEMBER 2000

I SAG NR. 97-111/800-0010

Arealanvendelse
Eksisterende forhold

Signaturforklaring

- gamle bevoksninger af bøg og eg
- unge og mellemaldrende bevoksninger af bl.løv
- unge nåletræsbevoksninger
- ældre nåletræsbevoksninger
- eng og overdrev
- sø og mose
- øvrige arealer
- fredet areal i h.t. ofn. k. af 30/05-1932
- hede
- fredningsgrænse

Udarbejdet af sagsrejserne efter drøftelse med Tolne Skov aps i 1995 og ændret af Naturklagenævnet

0 — 1: 8000 — 500m

REG. NR. 7972.00

Ændret! Se bemærkninger i NKN-brev af 7.2.01

Del af Tolne Skov

Fredningskort - bilag 2 (af 3)

NATURKLAGENÆVNETS

FREDNINGSAFGØRELSE

AF DECEMBER 2000

I SAG NR. 97-111/800-0010

Arealanvendelse
Fremtidige forhold

Signaturforklaring

- urørt skov
- eng og overdrev
- stævningsskov
- hedeareal med enebær
- græsningsskov
- sø
- øvrige arealer (parkerings- og publikumsarea
- fredningsgrænse

Udarbejdet af sagsrejserne efter drøftelse med Tolne Skov aps i 1995 og ændret af Naturklagenævnet

0 — 1: 8000 — 500m

Del af Tolne Skov

Fredningskort - bilag 2 (af 3)

NATURKLAGENÆVNETS

FREDNINGSAFGØRELSE

AF DECEMBER 2000

I SAG NR. 97-111/800-0010

Arealanvendelse
Fremtidige forhold

Signaturforklaring

- urørt skov
- eng og overdrev
- stævningsskov
- hedeareal med enebær
- græsningsskov
- sø
- øvrige arealer (parkerings- og publikumsarealer)
- fredningsgrænse

Udarbejdet af sagsrejserne efter drøftelse med Tolne Skov aps i 1995 og ændret af Naturklagenævnet

0 — 1: 8000 — 500m

Del af Tolne Skov

1 : 8000

Afd. 1-17, 23-31 og afd. 91
jfr. planforskrifterne.

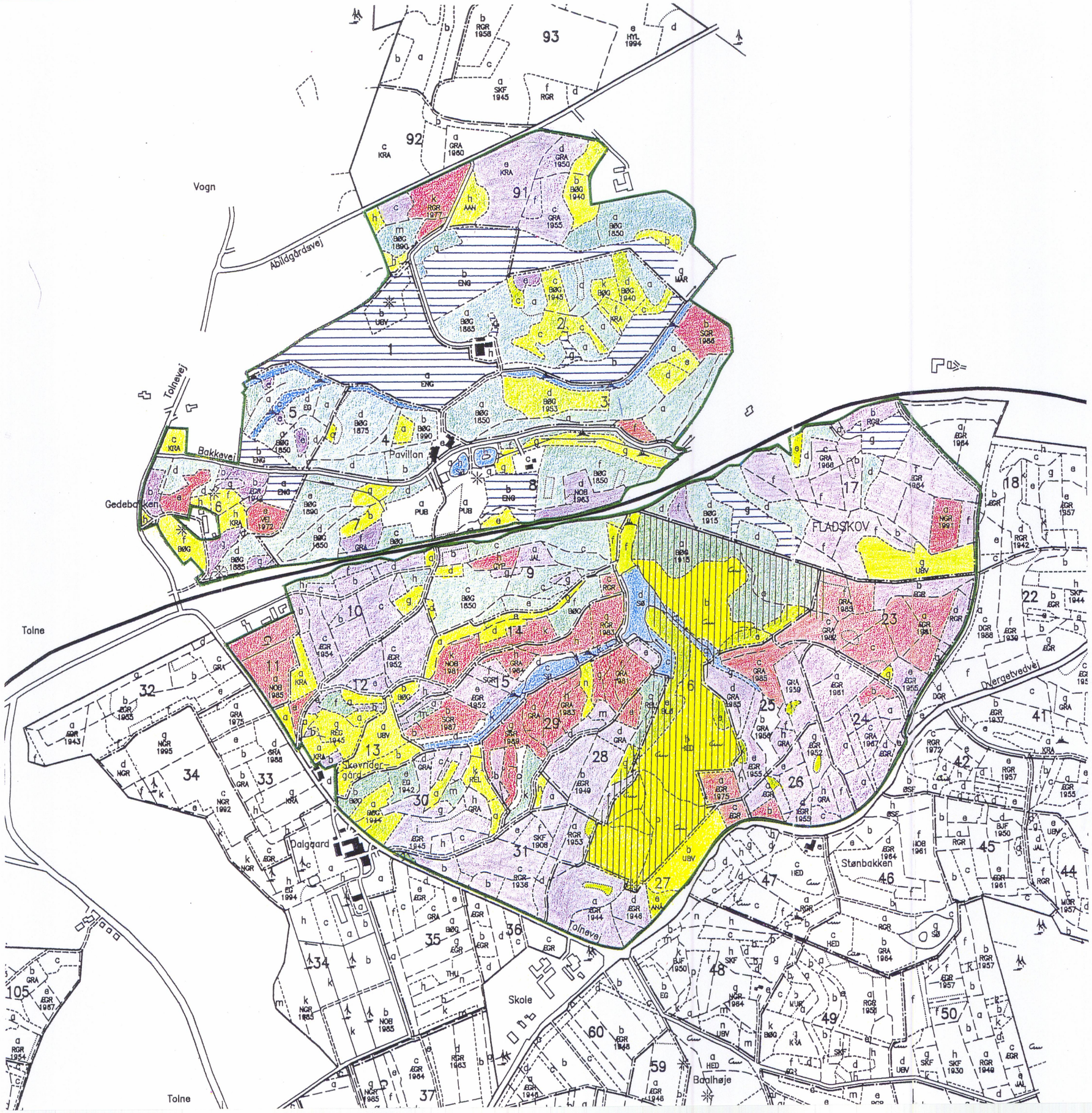

Vedr. eksist. forhold

Signaturforklaring

- gamle bevoksninger af bøg og eg
- unge og mellemaldrende bevoksninger af bl.løv
- unge nåletræsbevoksninger
- ældre nåletræsbevoksninger
- eng og overdrev
- sø og mose
- øvrige arealer
- fredet areal i h.t. ofn. k. af 30/05-1932
- hede
- fredningsgrænse

0 — 1: 8000 — 500m

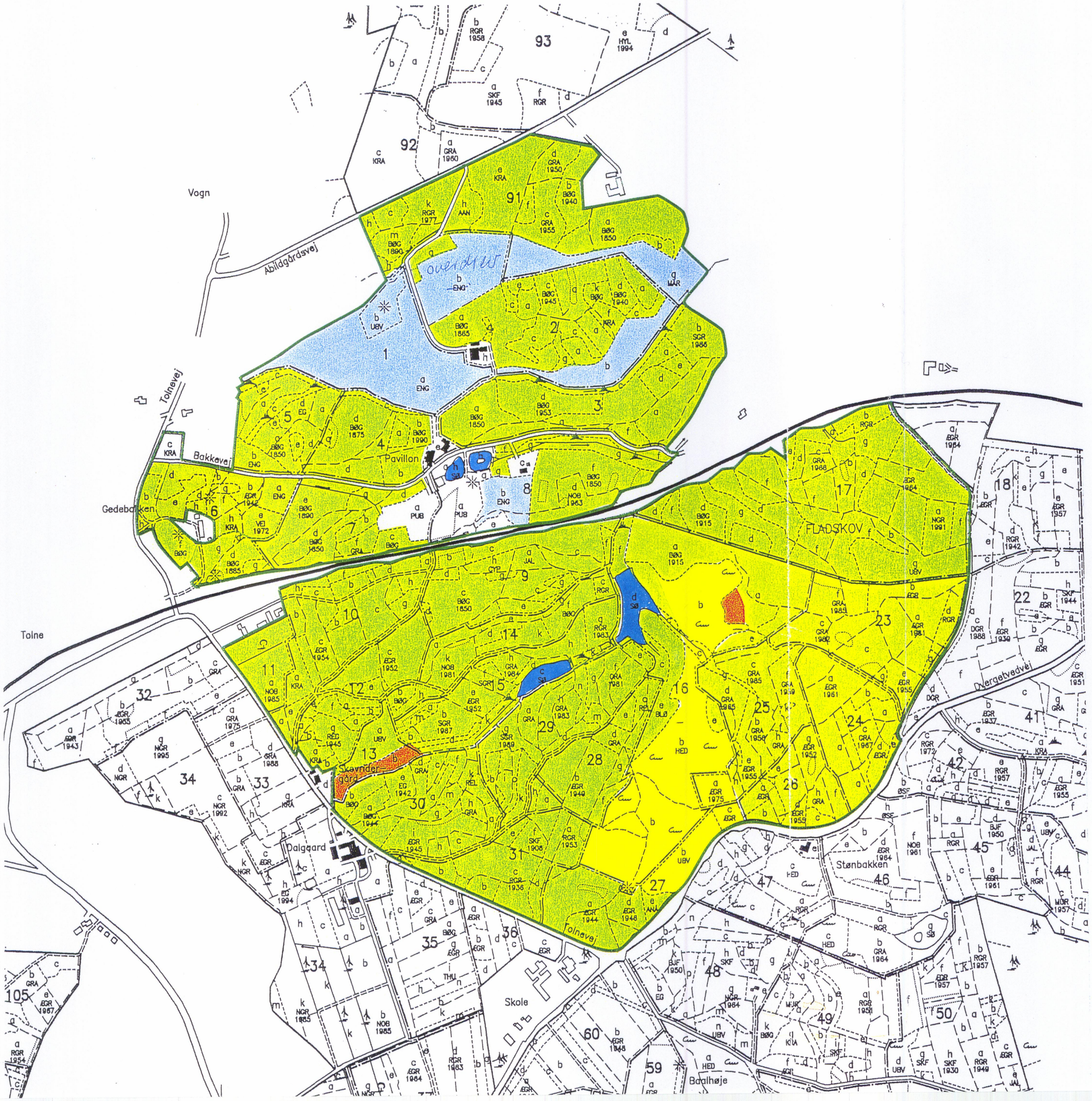

Del af Tolne Skov

1 : 8000

Afd. 1-17, 23-31 og afd. 91
jfr. planforskrifterne.

Vedr. fremtidige forhold .

Signaturforklaring

- urørt skov (jfr.§ 7.1)
- eng og overdrev (jfr.§ 7.2)
- stævningsskov (jfr. § 7.1)
- hedeareal med enebær (jfr. § 7.4)
- græsningsskov (jfr. § 7.1)
- sø
- øvrige arealer (parkerings- og publikumsarealer)
- fredningsgrænse

0 1: 8000 500m

Del af Tolne Skov

1 : 8000

Afd. 1-17, 23-31 og afd. 91
jfr. planforskrifterne.

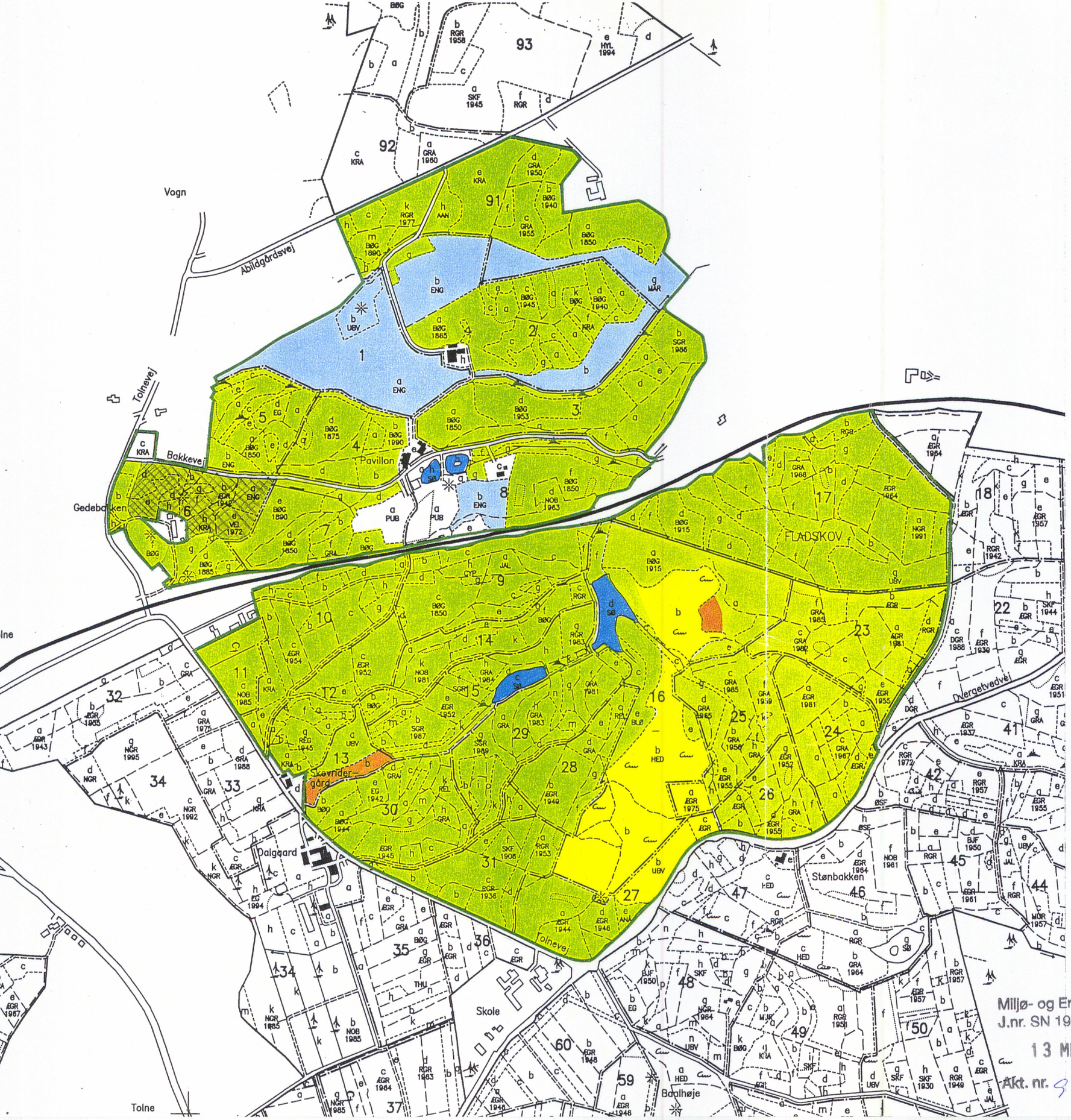

Vedr. fremtidige forhold .

Signaturforklaring

- urørt skov (jfr.§ 7.1)
- eng og overdrev (jfr.§ 7.2)
- stævningsskov (jfr. § 7.1)
- hedeareal med enebær (jfr. § 7.4)
- græsningsskov (jfr. § 7.1)
- sø
- øvrige arealer (parkerings- og publikumsarealer)
- fredningsgrænse

7972.00.

1: 8000 0 500m

Miljø- og Energiministeriet
J.nr. SN 1996 - 1211/14-0020
13 MRS. 1998
Akt. nr. 9

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.: 07972.00

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

SCANNET KOPI

REG. NR. 7972.00

NATURKLAGENÆVNET
SEKRETARIATET

Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf.: 3395 5700
Fax: 3395 5769
X.400: S=nkn; P=sdn; A=dk400; C=dk
E-mail: nkn@nkn.dk

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
03 JUNI 2002

TIL ORIENTERING

Nordjyllands Amt
Natur- og Miljøkontoret
Niels Bohrs Vej 30
Postboks 8300
9220 Aalborg Øst

31. maj 2002
J.nr.: 97-121/800-0029
AGS

Vedr. Udspredning af bog fra kårede bevoksninger i Tolne Skov

Med brev af 11. marts 2002 har Nordjyllands Amt rettet henvendelse til Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt vedrørende principper for hugst og pleje af de arealer i Tolne Skov, der er omfattet af fredningen af 28. december 2000. Fredningsnævnet har oversendt henvendelsen til Naturklagenævnet.

Amtet har anført, at der inden for fredningens område i dag kan være langt imellem de gamle bøgetræer, der kan være frøkilder for naturlig foryngelse af bøg. Fredningen tillader sankning af bog fra de oprindelige bøgebevoksninger, mens amtet finder det mere uklart, om bestemmelserne muliggør den nødvendige spredning af bog i forbindelse med konverteringen af nåletræbevoksningerne til bøg og andre løvtræarter.

Ejeren skal gennemføre den praktiske udmøntning af fredningsbestemmelserne efter råd fra Tolne Skovudvalg, der er nedsat i overensstemmelse med fredningen, i alle spørgsmål om drift og pleje af de fredede arealer og under overholdelse af fredningsbestemmelserne.

Tolne Skovudvalg har bedt om bekræftelse af, at det inden for fredningsbestemmelsernes rammer, er lovligt at udsprede bog, der er indsamlet i de genetisk oprindelige bøgebevoksninger, i nåletræbevoksningerne.

Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 1211/14 - 0022
Akt. nr. 15 Bil.

Fredningens formål er blandt andet at sikre dels områdets betydelige biologiske og naturvidenskabelige værdier og dels mulighederne for, at nåletræsarealerne kan konverteres til bevoksninger af bøg og andre hjemmehørende træer og buske, som efter overgangsperioden skal henligge som urørt skov suppleret med gamle driftsformer.

En af de bestemmelser, der kan medvirke til dette, er fredningens § 9, hvorefter det er tilladt at sanke frø fra kårede bevoksninger. Sådanne hjemmehørende frø kan med fordel anvendes til at understøtte konverteringen af nåletræ til løvtræ.

Det vil derfor være i overensstemmelse med fredningens formål at fortolke § 7 således, at der ikke må ske tilplantning, gentilplantning eller tilsåning af arealer i Tolne skov, men at dette ikke omfatter tilsåning i konverteringsfasen med de i § 9 omtalte frø i områder, hvor frøkilderne efter Tolne Udvalgets vurdering har vist sig at være så spredte, at opfyldelsen af fredningens formål vanskeliggøres unødigt.

Anne Grete Swainson
Specialkonsulent

Kopi til:
Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt, Badehusvej 17, 9000 Aalborg
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Nordjyllands Statsskovdistrikt, Byfogedgården,
Sct. Laurentiivej 148-150, 9990 Skagen

Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt
Badehusvej 17
9000 Aalborg
Telefon 96307000

7972.00

SCANNET

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Aalborg, den 18. september 2003

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
19 SEP. 2003

FS 51/2003: græsningsskov i Tolne Skov.

Hoslagt fremsendes protokoludskrift samt nævnets afgørelse i ovennævnte sag. Klagevejledningen fremgår af afgørelsen.

Sortsøe Jensen

Skov- og Naturstyrelsen
J.nr. SN 2001 - 1211/14-0022
Akt nr. 39

Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt
Badehusvej 17
9000 Aalborg
Telefon 96307000

7972.00

Nordjyllands Amt
Naturkontoret
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Ø

Aalborg, den 18. september 2003

FS 51/2003, Deres j.nr. 8-13-43-5-0002-02, græsningsskov i Tolne Skov.

De har ved skrivelse af 25. juni 2003 for Tolne Skovudvalg for nævnet indbragt spørgsmålet om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af arealer i Tolne Skov til etablering af arealer med græsningsskov.

Det fremgår af ansøgning og luftfoto, at der dels er tale om et areal med gammel bøgeskov beliggende mellem det centrale overdrevsareal og det i afgørelsen som græsningsskov udlagte areal mod syd-vest i fredningen, dels et areal nord for overdrevsarealet, hvor der tidligere er afdrevet nåleskov og i afgørelsen forudsættes fortsat afdrivning.

Det sydvestlige areal har allerede fra afgørelsens tidspunkt status som urørt skov, medens det nordlige areal efter afdrift - efter en overgangsperiode, hvor plantevæksten som et "naturvidenskabeligt eksperiment" skal kunne udvikle sig i det væsentlige uden indgreb - skal henligge som urørt skov.

Det er under besigtigelsen oplyst, at afgræsning må forventes at medføre, at bundvegetationen vil ændres til græs og urter, idet såvel opvækst af bøg samt vegetation i form af krat og pionertræer kun vil kunne opretholdes ved frahegning, ligesom løvet på ældre bøge må forventes afgnavet i en vis højde.

Til støtte for ansøgningen er anført, at græsningsskovarealet mod syd-vest er så lille, at det ikke er realistisk at opretholde en isoleret græsning på dette areal, og at der ved græsning af det nordlige areal vil skabes et lysåbent areal med indsigt fra vejen mod det centrale overdrevsareal og et overgangslandskab mod overdrevet.

I skrivelse af 8. september 2003 fra Nordjyllands Amt indeholdes følgende faglige vurdering:

.....

"Korridor gennem bøgeskoven

Skoven, hvor der ønskes etableret en korridor, er gammel bøg udpeget til urørt skov. En del ældre nål er fældet, mens en mindre holm af lærk stadig

mangler at blive fældet og fjernet. Derudover er arealet i sær bevokset med gamle høje bøge med spredte småbøge som underbevoksning. Der er meget få urter. I et mindre område vokser der store ege mellem bøgen. Langs skovbrynets sydside er iblandet flere forskellige arter. Syd for skoven er der et mindre åbent areal på under ½ ha, det har tidligere været dyrket.

Græsningstrykket i skoven formodes at blive lille. Kvæget vil som udgangspunkt hente deres føde på de åbne græsningsarealer med saftigt græs. I bagende sol og hård vinter samt nu og da forventes dyrene at søge ind i skoven og over til den åbne græsningsskov syd for vejen. Dyrene vil på deres vej bide af vedplanterne, ofte ses en mere åben skov i dyrene bidehøjde. I mere fugtige årstider forventes dyrene at trampe jordbunden op i de mere fugtige dele af skovbunden.

Ekstensiv græsning vil som udgangspunkt skabe større variation, flere nicher til dyr og planter og større diversitet. Målet i korridoren bør ikke være *åben* græsningsskov, men en fortsat sluttet skov med let græsning. Når store træer falder og nye lysbrønde opstår, vil der i den urørte skov indvandre en række urter, buske og træer, særligt tilpasset den mere lysåbne skov. I Korridoren bør der derfor etableres et midlertidigt hegn, når store træer falder og nye lysbrønde opstår, så den naturlige foryngelse ikke hindres pga. græsning. Den brede korridor giver mulighed for dette."....

"Eventuel græsningsskov mod nord
Arealet her rummer flere bøgeholme, ældre nål under afdrift og et areal under tilgroning.

Uden græsning vil den ældre nål efter afdrift langsomt gro til, og arealet der i dag er under tilgroning vil gro yderligere til, og på lang sigt vil der skabes en artsrig varieret sluttet skov. På længere sigt vil store træer vælte, lysbrønde skabes og variationen og vedvarenheden være etableret.

Ved græsning på dette tidspunkt efter rydning, vil nåletræsarealet ændres til et lysåbent areal med store græsningsflader, de allerede etablerede holme af bøg vil, som i den udpegede græsningsskov, indgå i græsningen - og forblive. På det østlige areal, der er under tilgroning i dag, vil etableres et mere åbent og varieret skovbillede.

De samlede biologiske værdier vil ikke forringes ved afgræsning, men i stedet for den urørte skovs varierede plantesamfund vil ske en indvandring af andre mere lyskrævende arter. Græsningsskov her vil betyde en styrkelse af gamle driftsformer indenfor fredningen.

Arealet er foreslået udpeget til græsningsskov af hensyn til den landskabelige oplevelse, også fra vejen nord for fredningen.
Såfremt arealet inddrages til græsning kan der opsættes hegn for at sikre tættere opvækst i mindre områder."....

Fredningsnævnets bemærkninger.

Det areal mod syd-vest, der ved fredningen er udlagt som græsningsskov,

omfatter tørre bakker med spredte yngre bøge men en stor del af arealet er fugtigt med græs- og rørvegetation og enkelte pilebuske. Såfremt en isoleret græsning af dette areal ikke er realistisk og arealet således ikke kan opretholdes som græsningsskov, finder nævnet, at dette tab ikke vil kunne begrunde det ønskede indgreb i bøgeskoven nord herfor, som allerede nu henligger som urørt skov med såvel gamle bøge som en naturlig opvækst, idet dette indgreb findes at stride mod fredningens formål.

Det nordlige areal henligger allerede i flere stadier af den vegetationsudvikling frem mod urørt skov som ifølge formålet og begrundelsen er unik for denne fredning. Såfremt der tillades græsning på dette areal, må denne udvikling forventes at blive sat i stå og arealet ændre karakter til et lysåbent område ud mod overdrevsarealet.

Som følge heraf finder nævnet, at en inddragelse af dette areal under græsning vil stride mod centrale elementer i fredningens formål og begrundelse, og dispensation derfor ikke kunne meddeles.

Afgørelsen, der er truffet efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan inden 4 uger påklages til naturklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Sortsøe Jensen

Kopi sendt til:

1. Holger L. Holm
2. Erik Nielsen
3. Sindal Kommune
4. Danmarks Naturfredningsforening
5. do att. Erling Christensen
6. Skov- og Naturstyrelsen
7. Nordjyllands Statsskovdistrikt, att. skovrider Frede Jensen
8. Friluftsrådet, att. Thomas Elgaard Jensen
9. Tolne Skovudvalget, att. Edmund Simonsen
10. Tolne Skov ApS, att. H.C. Leerskov
11. Spejdernes FDF, att. Flemming Nielsen
12. Skovfoged Peter Mortensen

Onsdag, den 10. september 2003 afholdt fredningsnævnet for Nordjyllands Amt besigtigelse og forhandling i

FS 51/2003:
Ansøgning om tilladelse til i Tolne Skov at etablere forbindelse gennem et areal, udlagt som urørt skov mellem græsningsskov og det nord for liggende overdrev, samt inddragelse af urørt skov i den nordlige del af fredningen til græsningsskov. Arealerne er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000.

Nævnet var mødt ved formanden, dommer Sortsøe Jensen, det amtsrådsvalgte medlem Holger L. Holm og det kommunaltvalgte medlem Erik Nielsen.

For Nordjyllands Amt, Naturkontoret mødte Peter Sørensen og Marianne Hald.

For Sindal Kommune mødte Poul Beith.

For Friluftsrådet mødte Torben Bartholin,

For Tolne Skov ApS mødte H.C. Leerskov og skovfoged Peter Mortensen,

For Tolne Skovudvalget mødte Edmund Simonsen,

Der fremlagdes:
- skrivelse af 25. juni fra Nordjyllands Amt, Naturkontoret med ét kortbilag,
- skrivelse af 8. september 2003 fra samme.

Formanden indledte mødet med kort at redegøre for fredningskendelsen, hvis hovedformål er at arealerne skal henligge som urørt skov, til dels efter et forløb efter afdrivning af nåletræsplantninger, der har karakter af et "naturvidenskabeligt eksperiment".

Peter Sørensen orienterede om de ønskede dispensationer, indledningsvist om etablering af en korridor gennem højskoven mellem græsningsskov og det nærliggende overdrev med henblik på at skabe mulighed for, at et passende antal dyr kan afgræsse arealerne således at fredningskendelsens mål i § 7.7 kan opnås. For tiden er græsningsskovarealet af en sådan størrelse, at der alene kan græsse 1-2 dyr om sommeren. Der ønskes derfor skabt en forbindelse til overdrevet gennem en ca. 2,9 ha stor "korridor", hvor der i dag er gamle bøge og ege samt i grupper opvækst af blandet løv. Selvforyngelse i dette areal vil i forbindelse med græsning alene kunne ske ved hegning i en periode, idet opvækst vil blive afgræsset på samme måde som grene op til ca. 1½ meters højde. Der skal etableres 2 færiste i vejen i forbindelse med hegning af arealerne nord og syd for denne, hvilket to lodsejere, der benytter vejen, er indstillede på.

Poul Beith anførte, at et "passende antal dyr" vil være afhængig af race og vejrlig. Han oplyste, at vejen gennem arealet er privat fællesvej, men at flere

end to lodsejere har færdselsret og har andel i vedligeholdelsespligten på vejen.

Marianne Hald oplyste, at alle lodsejere med indsigelsesret er hørt. Herudover bemærkede hun, at såvel overdrev som græsningsarealet i skoven skal hegnes.

Torben Bartholin var betænkelig ved de to færiste, der danner en form for indgang til arealet. For det første vil angsten for de græssende dyr afskrække mange mennesker i at benytte arealerne og for det andet vil heste ikke passere færiste, således at ridning ad vejen vil blive vanskeliggjort.

Marianne Hald anførte hertil, at der vil kunne hegnes særskilt, medens der går tyre på arealerne.

Ved besigtigelsen konstateredes det, at der på det areal, der ønskes udlagt til korridor er høje bøge med lavthængende, fyldige grene, spredte ege samt en del steder opvækst af bøg og eg.

For så vidt angår det nordlige areal oplyste Peter Sørensen, at det er et ca. 4,8 ha stort areal, hvor nålen ønskes fjernet, dog skal enkelte træer stå tilbage ligesom der er holme af bøg. Der vil ved græsningen blive skabt et lysåbent skovareal med et flot indkig fra Abildgårdsvej ind under bøgekronerne samt en overgangszone til overdrevsarealet. I den vestlige del af arealet er en rødgranbevoksning fældet for ca. 25 år siden og ikke senere tilplantet, og det ryddede areal henligger nu i varierende stadier af opvækst med græs, hindbærkrat og pionertræer samt i et vist omfang unge bøge, og bærer præg af at have henligget urørt i en årrække. Der vil muligvis blive behov for etablering af en færist over vejen ind til den nærliggende ejendom.

Ingen havde efter besigtigelsen yderligere bemærkninger.

Nævnet optog sagen til votering og afgørelse.

De mødte orienteredes om klageadgangen med klagefrist fra modtagelse af den skriftlige afgørelse.

Således passeret.

Sortsøe Jensen.

REG. NR. 7972.00 SNS

NATURKLAGENÆVNET

Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf.: 3395 5700
Fax. 3395 5769
X.400: S=nkn; P=sdn; A=dk400; C=dk
E-mail: nkn@nkn.dk

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
23 SEP. 2004

23 AUG. 2004

J.nr.: 03-121-/800-0010
AGS

Afgørelse
i sagen om græsningsskov inden for den fredede del af Tolne Skov i Sindal kommune, Nordjyllands Amt

Fredningsnævnet for Nordjyllands Amt har den 18. september 2003 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddelt afslag på en ansøgning om dispensation fra fredningen af dele af Tolne Skov til etablering af arealer med græsningsskov. Nordjyllands Amt har påklaget afgørelsen til Naturklagenævnet.

Redegørelse for sagen

Med afgørelse af 20. december 2000 fredede Naturklagenævnet ca. 166 ha af Tolne Skov, som med fredningen blev udlagt til naturskov i kombination med gamle skovdriftsformer og bevaring af de lyngklædte bakker, andre beskyttede naturtyper og mindre markfelter.

Fredningens formål er bl.a. at sikre, at de eksisterende bevoksninger af hjemmehørende træer og buske, fortrinsvis bøg, kan fastholdes som urørt skov, suppleret med gamle driftsformer, og at hede-, eng- og overdrevsarealerne kan sikres mod tilgroning. Samtidig skal nåletræbevoksningerne sikres mulighed for at overgå til bevoksninger af bøg og andre hjemmehørende træer og buske, som udlægges til urørt skov, suppleret med gamle driftsformer.

For at opnå dette formål er der i fredningsafgørelsens § 7 fastsat bestemmelser for driften af de forskellige typer af skovarealer, indtil de overgår til den anvendelse - urørt skov, stævningsskov eller græsningsskov, som fredningen tilsigter. I § 9 findes bestemmelser for de plejetiltag, der er tilladt på de enkelte arealtyper. De enkelte arealers anvendelse efter fredningen fremgår af fredningens kortbilag 2.

Nordjyllands Amt er plejemyndighed. Til at følge arealernes udvikling i forhold til fredningens langsigtede formål er der, jf. fredningens § 9, stk. 1, nedsat et udvalg, Tolne Skovudvalg, som består af en repræsentant for henholdsvis ejeren, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening og Nordjyllands Amt.

2001-1211/14-0022
58

Ansøgningen

Tolne Skovudvalg har nu fundet, at det areal på 2,9 ha, der er udlagt som græsningsskov i fredningens nordvestlige del, er for lille. Nåletræerne på arealet er i overensstemmelse med fredningen blevet fældet og fjernet fra arealet, som nu fremstår som en smuk bakke med ca. 1 ha bøgepur på den højtliggende del. Arealet vil kun kunne bære et græsningstryk på 1-2 dyr, hvilket vanskeliggør en effektiv drift. Udvalget finder derfor, at der bør skabes en forbindelse (korridor) fra græsningsskoven gennem et nord for liggende højskovsareal på ca. 2,9 ha, der er udlagt som urørt skov, til det nærliggende overdrev, så de køer, der afgræsser overdrevet, også kan finde føde i græsningsskoven.

Korridoren skal løbe gennem et bøgeskovsareal, som i dag domineres af gamle bøge og ege sammen med opvækst af løv i alle aldre. Ved at give mulighed for at græsning på dette areal, vil der fortsat blive varieret løvskov med store bøge og ege, og på længere sigt vil man kunne frahegne mindre områder for at sikre fornyet selvforyngelse. En gennemgang for kvæget her vil kræve etablering af færiste over en privat fællesvej samt muligvis en mindre overgangsbro mod overdrevet, hvor der er en mindre grøft og meget fugtigt. Færistene vil markere "indgangen til fredningen". Den private fællesvej benyttes kun af to lodsejere: Tolne Skov Aps og en spejderhytte. Hverken kommune eller lodsejere har haft indvendinger imod etableringen af korridoren.

Endvidere finder udvalget, at fredningens andel af græsningsskov bør udvides med et areal på ca. 4,8 ha nord for overdrevet i fredningens nordligste del, jf. et vedlagt kortbilag. Dette vil efter udvalgets vurdering vil være en naturmæssig, landskabelig og oplevelsesmæssig gevinst for fredningen. Den østligste del af arealet er bevokset med nåletræer, som skal fældes. På den vestlige del har der været rødgran, som blev fældet for 25 år siden. De bøgetræer, der dengang stod i bevoksningens nordøstlige del, er i dag store brede træer, og der har indfundet sig en del yngre, blandet løv. Hvis arealet udlægges som græsningsskov, vil denne blive lysåben med en del blandende løvtræer og holme af større bøg. Der vil muligvis blive behov for etablering af færiste.

Amtets faglige vurdering

Nordjyllands Amt har med brev af 8. september 2003 til fredningsnævnet suppleret ansøgningen med en faglig vurdering af græsningens betydning for skovens udvikling i områder, der er udpeget til urørt skov. Det fremgår af udtalelsen blandt andet, at det er hensigten, at korridoren fortsat skal være sluttet skov med ekstensiv græsning, ikke åben græsningsskov. Ekstensiv græsning vil som udgangspunkt skabe større variation, flere nicher til dyr og planter og større diversitet. Når store træer falder og nye lysbrønde opstår, vil der i den urørte skov indvandre en række urter, buske og træer, særligt tilpasset den mere

lysåbne skov. Derfor bør der i korridoren etableres et midlertidigt hegn, når store træer falder og nye lysbrønde opstår, så græsning ikke hindrer den naturlige foryngelse. Dette giver den brede korridor mulighed for.

Ved fredningen er skoven i sin helhed udlagt som urørt skov på langt sigt. Først på løvskovsarealerne, siden på de arealer, der i dag er nåleskov. Amtet har anført, at et af formålene med fredningen er at følge, anskueliggøre og opleve den dynamik, som på langt sigt vil udvikles i skoven. En dynamik og kontinuitet, der rummer særlig stor variation og diversitet, og hvor alle artsgrupper i naturen tilgodeses ved, at hele kredsløbet får lov til at eksistere blandt andet ved, at der ikke hugges eller fjernes faldne træer i skoven.

Ekstensiv græsning er i modsætning til intensiv græsning en del at tidligere tiders urørte skov, en naturlig påvirkning, og den medfører øget variation og diversitet. Tolne Skov er opstået på baggrund af en tidligere græsning i bøgeskoven, hvilket bøgerøllerne vidner om. En opgivelse af græsningsskov vil efter amtets og udvalgets vurdering ikke leve op til fredningens formål.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet finder, at det tab, der sker, hvis græsningsskoven er for lille til at kunne opretholdes isoleret, ikke kan begrunde et indgreb i form af en korridor i den nord for liggende bøgeskov, der allerede nu henligger som urørt skov med gamle bøge og naturlig opvækst, idet dette indgreb vil stride mod fredningens formål.

Det nordlige areal henligger allerede i flere stadier af den vegetationsudvikling frem mod urørt skov, som ifølge formålet og begrundelsen er unik for denne fredning. Hvis græsning tillades, må denne udvikling forventes at blive sat i stå og arealet ændre karakter til et lysåbent område ud mod overdrevsarealet.

Som følge deraf har fredningsnævnet fundet, at inddragelse af dette areal under græsning vil stride mod centrale elementer i fredningens formål og begrundelse, og at der derfor ikke kan meddeles dispensation til dette.

Klagen

Amtet har begrundet klagen med, at det er særlig vigtigt, at der skabes en korridor fra græsningsskoven til overdrevet for at sikre kommende afgræsning i græsningsskoven. Amtet vurderer, at den foreslåede korridor er så bred, at der inde i korridoren kan opsættes midlertidige hegn, hvor store træer vælter og lysbrønde opstår. Derved kan man sikre en artsrig genopvækst og succession i bøgeskoven, som i dag har en mørk, artsfattig skovbund.

Samtidig fastholdes ønsket om, at arealet nord for overdrevet udpeges til græsningsskov, hvorved der skabes et større, samlet, meget varieret

græsningsområde med flere nicher og levesteder for insekter og planter. Det vil samtidig blive et karakterfuldt landskab, og der bliver indsigt ud over fredningen fra Abildgårdsvej.

Amtet påpeger, at det fredede område på længere sigt vil rumme store arealer urørt skov med den gamle bøgeskov omkring skovpavillonen som kerneområde. Det er ikke hensigten med den ansøgte korridor og udvidelse af arealet med græsningsskov at ændre på dette. Hensigten er at sikre, at det hjørne, der er udpeget til græsningsskov, kommer til at indgå i en sammenhæng, der giver græsningsskoven mening og øger de samlede naturværdier. Klagerne påpeger endvidere, at også gamle driftsformer indgår i fredningens formål.

Amtets supplerende oplysninger

Amtet har oplyst, at det overdrevsareal, der ligger mellem den foreslåede korridor og det nordlige areal, der ønskes udlagt som græsningsskov, afgræsses af ca. en halv snes køer. Dette antal skal bibeholdes, men køerne skal gives mulighed for at bevæge sig på det større areal, som den foreslåede korridor og det ønskede græsningsskovareal mod nord vil give mulighed for.

Amtet har i øvrigt oplyst, at efter den nyeste viden har kvæg, der græsser af skovens grove og tungt fordøjelige føde, brug for en vis andel græs eller anden let fordøjelig føde for at trives og ikke tabe væsentligt i vægt. Det optimale er, at kvæget har adgang til græsning på åbne græsarealer og samtidig i skoven. Græsningstrykket i skoven formodes at blive lille. Kvæget vil som udgangspunkt hente føde på de åbne græsarealer med saftigt græs. I bagende sol og hård vind samt nu og da forventes dyrene at søge ind i skoven. Dyrene vil på deres vej bide af vedplanterne, ofte ses en mere åben skov i dyrenes bidehøjde. På mere fugtige årstider forventes dyrene at trampe jordbunden op i de mere fugtige dele af skoven.

Afgørelse

I sagens behandling har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Marie Louise Andreasen, Martin Glerup, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Ole Pilgaard Andersen, Poul Søgård og Jens Vibjerg.

I henhold til naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan fredningsnævnet meddele dispensation fra en fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Nævnet bemærker, at fredningen af Tolne Skov er speciel, idet den tidshorisont, der er fastsat for endemålet urørt skov kombineret med gamle

driftsformer er meget lang, og der er tale om store arealer, der skal sikres mulighed for at udvikle sig i overensstemmelse med fredningsformålet og de bestemmelser, der er fastsat for det enkelte areal.

Tolne Skovudvalg er nedsat i medfør af fredningens § 9 for at følge arealernes udvikling i forhold til fredningens formål og rådgive amtet som plejemyndighed i alle spørgsmål om drift og pleje af de fredede arealer.

Efter at have fulgt udviklingen i nogle år, er det Tolneudvalgets vurdering, at de gamle driftsformer, der indgår i fredningens formål, ikke kan tilgodeses med den anvendelse af arealerne, der er fastsat i fredningens kortbilag 2. En opgivelse af at anvende det areal, der på kortbilaget er udlagt til græsningsskov, vil principielt kræve dispensation fra fredningens § 7.7.

For at sikre driftsformen græsningsskov inden for det fredede areal har amtet ansøgt om dispensation til

1) at etablere en "korridor" mellem det græsningsskovareal, der er udlagt på kortbilaget og det nord for liggende overdrev, og
2) at udvide det areal, der kan anvendes til græsningsskov

ad 1) "Korridoren" på 2,9 ha er i fredningen udlagt som urørt skov og rummer gamle bevoksninger af bøg og eg. Det fremgår af fredningens § 7.1., at arealet fra fredningens dato skal henligge som urørt skov. Efter § 9.2.1. er dette ensbetydende med, at arealet med visse undtagelser, som ikke omfatter etablering af ekstensiv græsning, skal henligge uden indgreb af nogen art. Denne ændring kræver således dispensation.

Den form for græsning, der vil kunne finde sted i den brede korridor med sluttet skov af store træer, vil som følge af vegetationen på arealet blive meget ekstensiv. Nævnet finder ikke, at dispensation fra § 7.1 til at give en halv snes køer mulighed for at bevæge sig i området mellem den udlagte græsningsskov og overdrevsarealet er i strid med fredningens formål. Græsningen og de øvrige tiltag, der kan finde sted i korridoren må anses som er et skridt på vejen mod fredningens endemål: urørt skov kombineret med gamle driftsformer.

ad 2) Det nordlige areal på 4,8 ha, der ønskes udlagt som græsningsskov, er i dag bevokset med alt fra gamle og yngre løvtræer til gamle og yngre nåletræer. Det fremgår af § 7, at disse bevoksninger enten straks eller på længere sigt skal være urørt skov. Ændring af status fra urørt skov til græsningsskov for dette areal forudsætter således også dispensation fra fredningens § 7.

Nævnet lægger til grund, at arealet i dag indeholder flere stadier af den vegetationsudvikling, der over en årrække skal føre frem mod urørt skov. Hvis græsning tillades, vil denne udvikling få en lidt anden retning og tidshorisont, men der er tale om et begrænset antal dyr, og der har altid i et vist omfang fundet græsning sted i de oprindelige skove. Nævnet finder det derfor ubetænkeligt at meddele dispensation fra § 7, så arealets status ændres fra urørt skov til græsningsskov, under forudsætning af det meget begrænsede antal dyr, der er tale om.

Sammenfattende konstaterer nævnet, at dispensation til etablering af korridoren mellem græsningsskoven og overdrevet og til udvidelse af græsningsskovarealet inden for fredningen med arealet nord for overdrevet vil medføre, at der inden for fredningens areal på ca. 166 ha vil være græsningsskov på i alt knap 8 ha, suppleret med meget ekstensiv græsning i korridoren på 2,9 ha. Nævnet finder ikke, at et græsningsskovareal af denne størrelse er i strid med fredningens formål om sikring af områdets værdier gennem udlæg af urørt skov kombineret med gamle driftsformer.

På den baggrund ændrer Naturklagenævnet afslaget af 18. september 2003 fra Fredningsnævnet for Nordjyllands Amts til en dispensation som ansøgt fra fredningen af 20. december 2000 af Tolne Skov i overensstemmelse med det vedhæftede bilag 1 (Udsnit af fredningskort, august 2004).

På Naturklagenævnets vegne

Anne Grete Swainson
specialkonsulent

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 88. stk. 1

BILAG 1
Græsningsskov og "korridor" inden for den fredede del af Tolne Skov

NATURKLAGENÆVNETS DISPENSATION AF AUGUST 2004

FRA FREDNINGSAFGØRELSE AF DECEMBER 2000 (I SAG NR. 97-111/800-0010)

Del af
Dal By, Tolne
Dvergetved, Tolne og
Vogn By, Mosbjerg

Sindal Kommune
Nordjyllands Amt

Arealanvendelse
Fremtidige forhold

farvescannet

Signaturforklaring

- urørt skov
- eng og overdrev
- stævningsskov
- hedeareal med enebær
- græsningsskov
- sø
- øvrige arealer (parkerings- og publikumsarealer
- fredningsgrænse

Udarbejdet af sagsrejserne efter drøftelse med Tolne Skov aps i 1995 og ændret af Naturklagenævnet

0 1: 8000 500m

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 07972.00

Dispensationer i perioden: 31-07-2007

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlige del,
Badehusvej 17, 9000 Aalborg,
Telefon 96 30 70 00.

REG. NR. 7972.00

Hjørring Kommune,
Jørgen Fibigersgade 20,
9850 Hirtshals.

Aalborg, den 31. juli 2007.

Vedr. sag nr. 01.05.11-K08-2-07

Ved skrivelse af 25. maj 2007 har De anmodet om tilladelse til bekæmpelse af japansk pileurt på et areal på ca. 25 x 30 meter i Tolne Skov sommarkeret på kortbilag.

Bekæmpelsen vil finde sted ved overdækning med plast, eventuelt ved mekanisk ved knusning og fræsning eftre udjævning af terrænet.

Arealet er omfattet af Naturklagenævnets afgørele af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolne Skov. Fredningen har til formål at sikre biologiske og naturvidenskabelige interesser bl.a. ved udlæg af bevoksningerne af hjemmehørende træer og buske til mørk skov uden anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler.

Japansk Pileurt er udpeget som ikke-hjemmehørende invasiv art.

Skov- og Naturstyrelsen og Danmarks Naturfredningsforening har anbefalet det ansøgte.

Fredningsnævnet kan tillade den ansøgte bekæmpelse indenfor det på kortbilaget indtegnede areal.

Sagen er behandlet efter forretningsordenens § 10, stk. 5.

Afgørelsen er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 stk. 1 og kan inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Tilladelsen må ikke udnyttes inden klagefristens udløb og bortfalder, såfremt den ikke udnyttes inden 3 år.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr.

Naturklagenævnet vil opkræve gebyret, når klagen er modtaget fra fredningsnævnet, og behandlingen bliver først påbegyndt, når gebyret er modta-

SNS-121-00319

get. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis der gives medhold i klagen.

Sagen sluttet.

Sortsøe Jensen.

Kopi er fremendt til :

1. Jonna Petersen,
2. Jørgen Stubgaard,
3. Miljøcenter Aalborg,
4. Danmarks Naturfredningsforening, København,
5. Danmarks Naturfredningsforening v/ Jørgen Jørgensen,
6. Skov- og Naturstyrelsen,
7. Tolne Skovudvalg c/o Nordjyllands Statsskovdistrikt.

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 8. oktober 2009

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen
12 OKT. 2009

FS 34/2009 - dispensation til etablering af afgræsning i Tolne Skov

---

Vedlagt fremsendes fredningsnævnets afgørelse af dags dato i ovennævnte sag. Protokoludskrift vedlægges.

Klagevejledningen fremgår af afgørelsen.

Sortsøe Jensen

Mandag, den 7. september 2009 afholdt fredningsnævnet for Nordjylland, nordlige del besigtigelse i

FS 34/2009:
Ansøgning om tilladelse til etablering af græsningsskov inden for Tolne-Skov-fredningen, matr.nr. 1 a og 1 p Dal, Tolne, 3d Dvergetved, Tolne og 23 Vogn by, Mosbjerg.

Nævnet var mødt ved formanden, dommer Sortsøe Jensen, det ministerielt udpegede medlem Jonna Petersen og det kommunalt udpegede medlem Jørgen Stubgaard,

For Hjørring Kommune mødte Jens Baggesen og Thomas Lomholt,

For Miljøcenter Aalborg mødte Nils Schou,

For Danmarks Naturfredningsforening mødte Birthe Kristensen,

For Tolne Skov A/S mødte Jens Peter Skovsgaard,

For Friluftsrådet mødte Torben Bartholin.

Der fremlagdes skrivelse af 24. april 2009 fra Hjørring Kommune med bilag 1 - 3 samt plejeplan for dele af Tolne Skov og skrivelse af 8. juli 2009 fra Miljøcenter Aalborg.

Nævnsformanden orienterede kort om fredningens formål, der i henhold til Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 er at sikre :

"... områdets betydelige biologiske, naturvidenskabelige og rekreative værdier gennem udlæg af bevoksningerne af hjemmehørende træer og buske, fortrinsvis bøg, som urørt skov, suppleret med gamle driftsformer, og ved fastholdelse af hede-, eng- og overdrevsarealerne,

nåletræsarealerne mulighed for at overgå til bevoksninger af bøg og andre hjemmehørende træer og buske som udlægges til urørt skov suppleret med gamle driftsformer,

rammerne for offentlighedens færdsel og ophold i området...".

Jens Baggesen udpegede arealet og angav dets placering på kortbilaget. Arealet er ca. 1,6 ha. grænser mod øst til ældre bøgebevoksning mod vest til krat der er udlagt til afgræsning og mod syd til et engareal der særskilt afgrænses.

Udlæg til græsningsskov vil sikre en lysåbensammenhæng mellem de åbne arealer mod nord og syd. De græssende kreaturer i terrænet vil forøge spiringsmuligheder for bøg fra bøgebevoksningen og græsningen vil hæmme opvæksten af nåletræ.

Et større areal i fredningen er allerede nu bevokset med løvtræer. De øvrige nåletræsplantninger forventes skovet indenfor 30 år.

Hjørring Kommune og Danmarks Naturfredningsforening anbefalede det ansøgte, der vil medføre en mere varieret skov med størst mulig diversitet, idet det bemærkes, at der i dag allerede inden for fredningen findes store arealer med bøg.

Nils Schou henviste til sit skriftlige indlæg. Han bemærkede, at det nu omhandlede areal, er det eneste sted, hvor bøgen i dag kan brede sig, hvilket er et af fredningens formål. Det fremgår af fredningens § 2, at man forventer en langsom overgang til løvtræ og derefter urørt skov.

Torben Bartholin bemærkede, om ikke afgræsning netop vil fremmes fredningens formål.

Nils Schou bemærkede hertil, at afgræsning vil hæmme den naturlige opvækst af bøg.

Jens Peter Skovsgaard bemærkede, at bøgens frø formentlig ikke vil falde langt fra den eksisterende bøgebevoksning, hvorfor hyld og grandis vil fremmes i området, hvor der tidligst om 2 -300 år vil være en bøgeskov.

Nævnet udsatte voteringen, hvis resultat vil blive meddelt de mødende.

Sagen udsat

Sortsøe Jensen

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 8. oktober 2009

Hjørring kommune
Teknik- og Miljøområdet
Jørgen Fibigersgade 20
9850 Hirtshals

FS 34/2009:
Ansøgning om tilladelse til etablering af græsningsskov inden for Tolne-Skov-fredningen, matr.nr. 1 a og 1 p Dal, Tolne, 3d Dvergetved, Tolne og 23 Vogn by, Mosbjerg.

Ved skrivelse af 24. april 2009 har Hjørring kommune på vegne Tolne Skovudvalg søgt om dispensation fra Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolne skov til ændring af status for afdelingerne 91 c, d og f jfr. skovkortet over Tolne skov, således, at disse skovpartier, der i fredningskendelsen efter afdrift skulle overgå til urørt skov i stedet udlægges som græsningsskov.

Det er oplyst, at arealet udgør ca. 1,5 ha, der tidligere var bevokset med nåletræ men efter stormfald er skovet i 2006.

Miljøcenter Aalborg har efter nævnets anmodning den 8. juli 2009 afgivet en forstfaglig udtalelse.

Af ansøgningen, udtalelsen fra miljøcentret og det under nævnets besigtigelse den 7. september 2009 fremgår, at arealet, der har form som en 70-90 meter bred bræmme mod øst grænser til ældre bøgebevoksning mod vest og nordvest til krat og græsningsskov og mod nord og syd til åbne arealer.

Der sker græsning i græsningsskoven mod vest og på engarealer mod syd og disse arealer har en størrelse der i sig selv er tilstrækkeligt til opretholdelse af en hensigtsmæssig afgræsning.

Arealer er endnu ikke græsdækket, og enkelte steder er lyng ved at etablere sig, ligesom der er opvækst af hyld og i den nordlige del fremspiring af grandis.

Miljøcenter Aalborgs udtalelse af 8. juli 2009 indeholder:

".....

Skovudvalgets begrundelse for den ændrede fremtidige anvendelse er opnåelse af en landskabelig sammenhæng mellem de åbne områder nord for skoven, de eksisterende overdrev indenfor fredningen og græsningsskoven mod vest.

En del af fredningens formål er at få skovet nåleskovsarealer og herefter få disse arealer til at overgå til urørt skov. Efter fredningens § 2 skal

overgangen til urørt skov ske gradvist efter en periode med naturpleje.

Nord for Jernbanen er netop dette areal det eneste større sammenhængende område hvor denne del af fredningen kan gennemføres således at arealets udvikling til urørt skov kan følges, idet der med Naturklagenævnets dispensation af 23. august 2004 er skabt sammenhæng i arealer med de lysåbne plantesamfund: eng, overdrev, åben græsningsskov og hede.

Arealets placering som en 70-90 m bred bræmme langs vestsiden af en gl. bøgeskov, med overgang til græsningsskov mod vest og nord og engdrag mod syd er velegnet til opfyldelse af fredningsformålet om udviklilng til urørt skov.

Græsningsskoven op til Abildgårdsvej vil i nogen grad dæmpe frøspredning fra skovene nord for Abildgårdsvej

....."

"....

For Skovudvalgets ønske om at ændre driftsformålet til en overdrev/ græsningsskov tæller, at det vil være nemt og billigt at etablere, da der kun vil skulle nyetableres en kort hegnsstrækning.

Imod Skovudvalgets ønske tæller at de lysåbne naturtyper er godt repræsenteret i Tolne-området, hvorimod urørt skov - og særlig mulighederne for at følge udviklingen i et areal der overgår til urørt skov - er en sjældenhed.

....."

Naturklagenævnet har den 23. august 2004 (j.nr. 03-121/800-0010) meddelt dispensation til overgang fra urørt skov til græsningsskov for to arealer indenfor fredningen.

Efter votering har to af nævnets medlemmer - Jonna Petersen og Jørgen Stubgaard kunnet meddele dispensation til det ansøgte under henvisning til arealets beskedne størrelse i forhold til fredningens samlede areal, til at der ved dispensationen kan opnåes et stykke lysåben natur sammenhængende med arealer, der allerede er græsningsskov, hvilket vil betyde øget biodiversitet. Der er endvidere lagt vægt på Naturklagenævnets tidligere meddelte dispensation.

Eet medlem - Sortsøe Jensen - finder ikke at kunne meddele dispensation efter ansøgningen og lægger afgørende vægt på, at et særlig formål i denne fredning, er at sikre en udvikling med urørt skov helt fra afdrivningen af nåletræsbevoksninger, således at denne udvikling - som et videnskabeligt eksperiment - vil kunne følges helt "fra bunden" udelukkende med indledende fjernelse af "fremmed" opvækst såsom opspirende nåletræer. Det omhandlede areal henligger nu som nyskovet og grænser til gammel bøgebevoksning og vil således være særdeles velegnet som grundlag for videnskabelig observering. Øvrige nåletræsplantninger i fredningen forventes først skovet indenfor 30 år således at eksperimentet - hvis tidshorisont iøvrigt er betydelig - først vil kunne indledes efter dette åremål

Der er ikke som ved Naturklagenævnets dispensation af 23. august 2004 henvist til særligt behov for arrondering af græsningsmuligheder eller til, at der allerede på arealet allerede forekommer opvækst i forskellige stadier.

Efter stemmeflertallet kan nævnet tillade det ansøgte.

Tilladelsen, der er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Tilladelsen må ikke udnyttes inden klagefristens udløb og bortfalder, såfremt den ikke udnyttes inden 3 år.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr. Naturklagenævnet vil opkræve gebyret, når klagen er modtaget fra fredningsnævnet og behandlingen af klagen bliver først påbegyndt, når gebyret er modtaget. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis der gives medhold i klagen.

Sortsøe Jensen

Kopi sendt til:

1. Jonna Petersen
2. Jørgen Stubgaard
3. Danmarks Naturfredningsforening
4. Danmarks Naturfredningsforening v/Jørgen Jørgensen
5. By- og Landskabsstyrelsen
6. Skov- og naturstyrelsen, Skagen
7. Tolne skovsselskab
8. Miljøcenter Aalborg
9. Friluftsrådet v/formanden Thomas Elgaard Jensen, Kragkærvej 5, Astrup, 9800 Hjørring

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen
12 MAJ 2010

Aalborg den 11. maj 2010

By- og Landsskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

FS 18/2010:
Ansøgning om tilladelse til etablering af stitunnel under jernbane ved Tolne Skovpavillion, på matr.nr. 1 al og 1 ah Dal by, Tolne, der er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolne Skov.

Vedlagt fremsendes protokoludskrift af 3. maj 2010.

Sortsøe Jensen

Mandag, den 3. maj 2010 afholdt fredningsnævnet for Nordjylland nordlige del besigtigelse og forhandling i

FS 18/2010:
Ansøgning om tilladelse til etablering af stitunnel under jernbane ved Tolne Skovpavillion, på matr.nr. 1 al og 1 ah Dal by, Tolne, der er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolne Skov.

Nævnet var mødt ved formanden, dommer Sortsøe Jensen, det ministerielt udpegede medlem Jonna Petersen og det kommunalt udpegede medlem Jørgen Stubgaard.

For Hjørring Kommune mødte Jens Baggesen,

For Miljøcenter Aalborg mødte Nils Schou,

For Danmarks Naturfredningsforening mødte Edmund Simonsen,

For Niras A/S mødte Leo Jensen,

Nævnsformanden orienterede indledningsvist om fredningsafgørelsen, hvorefter der ikke må foretages terrænændringer eller anlægges nye veje eller stier. Dog kan fredningsnævnet godkende nye mark- og skovveje, hvis disse følger det naturlige terræn.

Leo Jensen oplyste om det ansøgte projekt, at rastepladsen ved Skovpavillionen midlertidigt vil blive benyttet som arbejdsplads. Selve tunnelarbejdet under banen berører ikke fredningen, idet det er begrænset til bomarealet. Der påregnes etableret en stiforbindelse over Tolne Skovselskabets arealer syd for tunnelen. Nævnet er ikke forelagt projekt til stien.

Sagen udsattes på nærmere oplysninger om denne del af projektet samt på at kommunen indhenter bemærkninger fra Tolne Skovselskab. Sagen vil derefter udgå til skriftlig behandling i fredningsnævnet.

Sortsøe Jensen

Kopi er fremsendt til:
1. Jonna Petersen
2. Jørgen Stubgaard
3. Hjørring Kommune
4. Miljøcenter Aalborg, att Nils Schou
5. Danmarks Naturfredningsforening
6. Danmarks Naturfredningsforening v/Jørgen Jørgensen
7. By- og Landskabsstyrelsen
8. Niras A/S, att. Leo Jensen
9. Banedanmark, Amerika Plads 15, 2100 København Ø.
10. Tolne Skovselskab, Tolnevej 51 - 9870 Sindal.

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 11. august 2010

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen
13 AUG. 2010

FS 18/2010 – Etablering af stitunnel under jernbanen i Tolne Skov

Vedlagt fremsendes fredningsnævnets afgørelse af dags dato i ovennævnte sag.

Klagevejledningen fremgår af afgørelsen.

Sortsøe Jensen

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 11. august 2010

Niras A/S
Vestre Havnepromenade 9
Postboks 119
9100 Aalborg

FS 18/2010 – Etablering af stitunnel under jernbanen i Tolne Skov

Ved skrivelse af 23. marts 2010 har De på vegne BaneDanmark for fredningsnævnet indbragt et projekt til etablering af en tunnel under jernbanen ved Tolne til etablerinig af den eksisterende overkørsel nr. 153 ved rastepladsen ved Tolne Skov pavillion. I forbindelse med arbejdet sker oplag på rastepladsen og syd for tunnelen etableres en stiforbindelse til eksisterende vej i Tolne Skov.

Hjørring kommune og Tolne Skov ApS har som ejere af arealerne tilsluttet sig ansøgningen.

Ifølge Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af Tolne Skov er banearealerne ikke omfattet af fredningen. Fredningsnævnet kan godkende nye mark- og skovveje, der følger det naturlige terræn. Der må ikke etableres oplagspladser.

Fredningsnævnet har den 3. maj 2010 foretaget besigtigelse. Protokoludskrift er tidligere udsendt.

Hjørring kommune har i skrivelse af 27. maj 2010 redegjort for stianlægget, der sker ved udlæg af net på terræn med befæstning med stabilgrus. Stien får en længde på ca. 50 meter og en brede på ca. 1 meter.

Sagen er supplerende skriftligt behandlet.

Da selve tunnelarbejdet ikke sker på fredede arealer kræver dette ikke fredningsnævnets godkendelse.

I henhold til kendelsen kan nævnet godkende det beskrevne stianlæg.

Under forudsætning af, at arealerne nord for banene alene anvendes til oplag under arbejdet og der derefter sker fuldstændig retablering tillades oplag.

Såfremt der er behov for afledning af overfladevand må der ske fuldstændig retablering af terræn efter nedgravning af rør m.v. og sikres, at afledning ikke sker til forurenende belastning af søen i området.

Tilladelsen, der dels er meddelt i henhold til kendelsen, dels efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Tilladelsen må ikke udnyttes inden klagefristens udløb og bortfalder, såfremt den ikke udnyttes inden 3 år.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr. Naturklagenævnet vil opkræve gebyret, når klagen er modtaget fra fredningsnævnet og behandlingen af klagen bliver først påbegyndt, når gebyret er modtaget. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis der gives medhold i klagen.

Sortsøe Jensen

Kopi er fremsendt til:

1. Jonna Petersen
2. Jørgen Stubgaard
3. Hjørring kommune
4. Miljøcenter Aalborg, Att: Nils Schou
5. Danmarks Naturfredningsforening
6. Danmarks Naturfredningsforening v/Jørgen Jørgensen
7. By- og Landskabsstyrelsen
8. BaneDanmark, Amerika Plads 15, 2100 København Ø.
9. Tolne Skovselskab, Tolnevej 51, 9870 Sindal

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Modtaget i
By- og Landskabsstyrelsen
18 NOV. 2010

Aalborg den 15. november 2010

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

FS 51/2010 - Opførelse af madpakkehus i Tolne Skov :

Vedlagt fremsendes fredningsnævnets afgørelse af dags dato i ovennævnte sag.

Klagevejledningen fremgår af afgørelsen.

Sortsøe Jensen

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 15. november 2010

Hjørring Kommune
Miljø - og Naturkontoret
Jørgen Fibigersgade 20
9850 Hirtshals

FS 51/2010 - Deres j.nr. 01.05.18-9-19-7-10 - Opførelse af madpakkehus i Tolne Skov :

Hjørring kommune har på vegne Tolne og Omegns Borgerforening den 25. oktober 2010 til fredningsnævnet fremsendt en ansøgning om opførelse af et "madpakkehus" på matr.nr. 1a Dal, Tolne, der er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolne skov, hvorefter der ikke må opføres bygninger, skure o.lign.

Efter fremlagte tegninger vil bebyggelsen have karakter af en pavillion, opført af træ, til dels med åbne facader, med et areal på ca. 16x6 meter og blive placeret i den sydlige del af det åbne areal i tilknytning til Tolne skov pavillionen, hvor der allerede er opstillet legeredskaber m.v.

Efter skriftlig behandling kan nævnet dispensere til det ansøgte, idet der lægges vægt på udførelse og placeringen på det areal, der anvendes til friluftsaktiviter i forbindelse med udflugtsstedet.

Tilladelsen, der er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan inden 4 uger påklages til Naturklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Tilladelsen må ikke udnyttes inden klagefristens udløb og bortfalder, såfremt den ikke udnyttes inden 3 år.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr. Naturklagenævnet vil opkræve gebyret, når klagen er modtaget fra fredningsnævnet og behandlingen af klagen bliver først påbegyndt, når gebyret er modtaget. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis der gives medhold i klagen.

Sortsøe Jensen

1. Jonna Petersen
2. Jørgen Stubgaard
3. Miljøcenter Aalborg
4. Tolne og Omegns Borgerforening
5. Danmarks Naturfredningsforening
6. Danmarks Naturfredningsforening v/Jørgen Jørgensen
7. By og Landskabsstyrelsen
8. Friluftsrådet

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg den 27. august 2011

Naturstyrelsen København
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

FS 51/2010 - Opførelse af et madpakkehus i Tolne skov - matr.nr. 1ai dal Tolne sogn

---

Vedlagt fremsendes fredningsnævnets afgørelse af dags dato i ovennævnte sag.

Klagevejledningen fremgår af afgørelsen.

Niels Bjerre

Fredningsnævnet for Nordjylland
Nordlige del, Badehusvej 17,
9000 Aalborg, tlf. 96307000

Aalborg, den 22. august 2011

Tolne og Omegns Borgerforening
v/Peter Andersen, Tolne og
Udvalget for By- og Landskabspleje
v/Jens Holt Andersen
Danmarksgade 9
9870 Sindal

Vedr.: FS 51/2010 - opførelse af et madpakkehus i Tolne skov - matr.nr. 1 ai dal Tolne sogn

---

Ved brev af 15. november 2010 meddelte fredningsnævnet tilladelse til opførelse af et "madpakkehus" på matr. nr. 1a dal Tolne, som er omfattet af naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af dele af Tolneskov, hvorefter der ikke må opføres bygninger, skurer og lign. Ifølge den oprindelige plan skulle "madpakkehuset" placeres i den sydlige del af det åbne areal i tilknytning til Tolneskov pavillonen, hvor der allerede er opstillet legeredskaber m.v.

I brev af 16. juni 2011 har De ansøgt om tilladelse til en anden placering af "madpakkehuset". Der er således et ønske om at placere "madpakkehuset" nord/syd, således at den åbne plads ikke bebygges og således at hytten anlægges i "skyggen" af den naturlige bevoksning med en åben side ud mod det åbne areal.

Efter skriftlig behandling kan nævnet dispensere til det ansøgte, således at der gives tilladelse til opførelse af den pågældende bebyggelse på de tidligere nævnte vilkår, men således at madpakkehuset nu placeres som angivet på det senest modtagne materiale.

Tilladelsen, der er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 kan inden 4 uger påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Skriftlig klage fremsendes til fredningsnævnet til videre foranstaltning.

Tilladelsen må ikke udnyttes inden klagefristens udløb og bortfalder, såfremt den ikke udnyttes inden 3 år.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr på 500 kr. ved klager fra privatpersoner, 3.000 kr. ved klager fra andre. Nævnet vil opkræve gebyret, når klagen er modtaget

fra fredningsnævnet og behandlingen af klagen bliver først påbegyndt, når gebyret er modtaget. Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis der gives medhold i klagen.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Kopi er fremsendt til:
1. Tage Legaard
2. Lars Kringelholt
3. Naturstyrelsen Aalborg, att. Niels Schou
4. Danmarks Naturfredningsforening
5. Danmarks Naturfredningsforening v/Jørgen Jørgensen
6. Naturstyrelsen København
7. Friluftsrådet
8. Hjørring kommune

Fredningsnævnet for Nordjylland,
Nordlig del,
Telefon 9968 8461,
Mail: nordjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Hjørring Kommune
Team Natur

Den 15. juni 2016

FN-NJN-19-2016: Renovering af Glassalen ved Tolne Skovpavillon

Fredningsnævnet har den 7. april 2016 fra Foreningen Tolne Skovpavillon modtaget ansøgning om tilladelse til at renovere Glassalen på matr.nr. 1a Dal, Tolne. Hjørring Kommune har den 18. maj 2016 fremsendt bemærkninger til det ansøgte.

Efter besigtigelse af ejendommen har fredningsnævnet besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen fremgår nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund.
Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af Tolne Skov, der blandt andet har til formål at sikre en stor del af Tolne Skov som urørt skov samt at sikre rammerne for offentlighedens færdsel og ophold i området. Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende eller anbringes andre faste indretninger. Fredningen er ikke til hinder for, at Skovpavillonen kan anvendes som hidtil, d.v.s. til restaurationsvirksomhed, møder og lignende. Fredningsnævnet skal godkende om- og tilbygninger i begrænset omfang af de eksisterende bygninger inden for fredningsområdet.

Ansøgerne har om projektet oplyst, at Glassalen, der er beliggende i umiddelbar nærhed af Skovpavillonen, nu er skæmmet af manglende vedligeholdelse gennem 40 år. Man ønsker ved ombygningen at opnå en helhed med Skovpavillonen, også som et supplement til brugen deraf. Glassalen er oprindelig en åben staklade, der blev opstillet i 1930'erne. Den er senere blevet lukket og udvidet med fløje til det nuværende udseende. Bygningen er i dag på 363 m2. Derudover er der opført en bygning, som rummer offentlig toiletbygning på ca. 37 m2. Den renoverede bygning bliver på 244 m2 med en sidebygning, der rummer offentlige toiletter, depot og køkken på 89 m2.

Hjørring Kommune har den 18. maj 2016 oplyst, at arealet er beliggende i Natura 2000-område, men der er ikke viden om, at der er fundet bilag IV-arter i umiddelbar nærhed. Dog kan det ikke med sikkerhed vurderes, om Dværgflagermusen yngler og raster i forbindelse med Glassalen. Nedrivning af den eksisterende bygning og opførelse af en ny vurderes ikke at ville få negative konsekvenser for naturtyperne på udpegningsgrundlaget, sålænge byggeriet holdes uden for skovarealerne. Nedrivning skønnes bedst at kunne ske mellem 1. september og 1. november af hensyn til eventuelle flagermus.

Sagens behandling

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 8. juni 2016. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet ved formanden, dommer Niels Bjerre, det ministerielt udpegede medlem Tage Leegaard. Det kommunalt udpegede medlem var ikke til stede, men kunne telefonisk ud fra sit kendskab til stedet vurdere ansøgningen. Hjørring Kommune var mødt ved Margrethe Hejlskov og Kirsten Munch; Foreningen Tolne Skovpavillon var mødt ved Asbjørn Rodkær Nielsen og Thorkild Schou; Tolne Skov Plantningsselskab ApS var mødt ved Jens Kringelholt.

Ansøgerne oplyste, at ansøgningen er foreløbig, idet projektet afventer tildeling af fondsmidler samt endelig stillingtagen til materialevalg.

Hjørring Kommune og Tolne Skov Plantningsselskab ApS kunne anbefale de projektet.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Tolne Skov indebærer, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.
Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet kunne på baggrund af de foreliggende oplysninger i princippet meddele godkendelse af den ansøgte renovering. Når der i sagen foreligger endelige tegninger med angivelse af materialevalg og farver m.v skal disse tegninger fremsendes til nævnets endelige godkendelse.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Natur- og Miljøklagenævnets Klageportal, der findes via Borger.dk eller Virk.dk, jf. også vejledningen på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,

- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 500 kr. Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Klageportalen. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Natur- og Miljøklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Natur- og Miljøklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Denne afgørelse sendes til:

1. Tage Leegaard,
2. Jørgen Stubgaard,
3. Naturstyrelsen, København,
4. Hjørring Kommune, sagsnr. 01.05.10- P19-1-16,
5. Danmarks Naturfredningsforening, København,
6. Danmarks Naturfredningsforening v/ Jørgen Jørgensen,
7. Dansk Ornitologisk Forening, København,
8. Dansk Ornitologisk Forening v/ Thorkild Lund,
9. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning Lund,
10. Foreningen Tolne Skovpavillon,
11. Tolne Skov Plantningsselskab ApS.

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del,
Badehusvej 17, 9000 Aalborg,
telefon 3025 5459
mail:nordjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Hjørring Kommune

Den 1. september 2022

FN-NJN-54-2020: Etablering af græsningsskov i Tolne Skov.

Fredningsnævnet har den 26. juni 2020 og senere fra Hjørring Kommune og Tolne Skov ApS modtaget en ansøgning om tilladelse til at etablere græsningsskov på matr.nr. 1 ah og 1p Dal Tolne, beliggende nær Tolnevej 51, 9870 Sindal.

Fredningsnævnet har efter besigtigelser den 9. september 2020 og igen den 22. august 2022 besluttet at meddele dispensation til det ansøgte. Begrundelsen for afgørelsen fremgår neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund.

Arealerne er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. december 2000 om fredning af arealer i Tolne skov, der har til formål:

- At sikre områdets betydelige biologiske, naturvidenskabelige og rekreative værdier gennem udlæg af bevoksninger af hjemmehørende træer og buske, fortrinsvis bøg, som urørt skov, suppleret med gamle driftsformer og ved fastholdelse af hede-, eng- og overdrevsarealerne,
- At sikre nåletræsarealerne mulighed for at overgå til bevoksninger af bøg og andre hjemmehørende træer og buske, som udlægges til urørt skov suppleret med gamle driftsformer,
- At sikre rammerne for offentlighedens færdsel og ophold i området.

Fredningen har bestemmelser om, at nåletræsarealerne gradvist skal afvikles, og tilgroningen med løvtræ skal fremmes gennem naturpleje. Efter en overgangsperiode skal arealerne henligge urørt. Enkelte skovarealer kan drives som stævningsskov eller græsningsskov. Hede,- eng- og overdrevsarealer samt moser, søer m.v. skal fastholdes. Endelig fremgår det, at skovarealer, jf. nærmere defineret område ved sagens bilag 2, skal blive til stævningsskov, græsningsskov eller urørt skov efter fredningen. Fælles for de eksisterende skovarealer gælder, at de ikke må tilplantes, gentilplantes eller tilsåes. Der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler eller gødningsstoffer.

Det er i ansøgningen anført, at arealerne efter afdrift af nål langsomt er under tilgroning og at der savnes en dynamik, som kan øge biodiversiteten og fremme processen hen mod mere variation mellem skov og lysåben natur. Der er tanken, at græssende dyr kan fremme denne dynamik. Tilgroningen er navnlig med Bjerg-Rørvene, der kvæler anden vegetation, herunder den ønskede ”Tolnebøg”.

Ansøgerne har oplyst, at stort set hele arealet er en del af Habitatområde Tolne Skov og ¼ af arealet er habitatnaturtyper. Det drejer sig om skovnaturtypen ”bøg på mor”, men der er mindre områder med ”bøg på muld” og ”elle-askeskov” Derudover er der tre arealer med Lysåbne naturtyper – enebærklit og enekrat. Hjørring Kommune har vurderet, at græsning ikke er i konflikt med at bevare habitatnaturtyperne, og at ekstensiv græsning ikke er en forudsætning for at bevare de lysåbne naturtyper.

På ansøgningstidspunktet var ca. 6 ha under afgræsning.

Nedenfor ses det hegnede område.

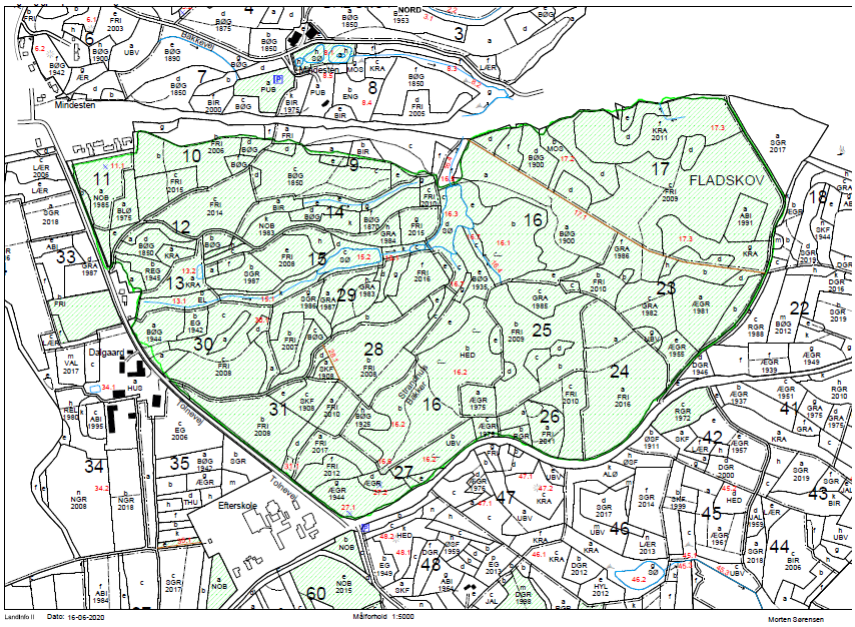

Det fredede areal er i alt 166 ha med mest bøg omkring Skovpavillonen.

Det er oplyst at skovens afdeling 16 allerede i dag er hegnet, men det er ønsket med tiden kun at have ét samlet hegn. Der forventes et græsningstryk med 0,3 – 0,5 dyr pr. ha, hvilket er 8-10 heste.

Der er på arealerne en plejeplan, hvorefter afdrevne arealer skal henligge som urørt skov.

Hjørring Kommune har tidligere oplyst, at det ikke er fredningens formål, at arealerne skal afgræsses, hvilket er baggrunden for ansøgningen om dispensation.

Sagen har efter den første besigtigelse den 9. september 2020 været forelagt for Miljøstyrelsen, Østjylland, som skovmyndighed. Fredningsnævnet udsatte derfor sagens behandling på modtagelse af en udtalelse fra Miljøstyrelsen, Østjylland, samt på nærmere oplysninger om placering af klaplåger/led og en udtalelse vedrørende projektets indflydelse på Natura 2000- området.

Hjørring Kommune fremsendte den 18. juni 2021 følgende notat og anførte, at dette har været forelagt Tolne Skov og Friluftsrådet

”…

I forbindelse med fredningsnævnets behandling af ansøgningen om etablering af græsningsskov i en del af Tolne Skov har Hjørring Kommune udarbejdet følgende notat.

- For at sikre publikums adgang til den indhegnede del af skoven sættes der 9 klaplåger i hegnet ved de mest benyttede stier ind i området. Til arbejdskørsel sættes der 3 led eller brede låger. Ved klaplågerne opsættes der skilte der informerer om, at der er dyr i indhegningen, formålet med græsningen samt hvordan publikum bør agere i forhold til dyrene. Ud over de låger der er vist på det vedlagte kort, kan der efter behov sættes stenter, ved mindre befærdede stier. Friluftsrådets holdning er at der opsættes stenter ved alle stier, som bliver brugt til ud og indgang i skoven. Hegnet skal ikke gøre adgangen besværlig.

- Græsningsskoven etableres indenfor Natura 2000 området H 214. Den følgende overordnede målsætning for Natura2000 er nævnt i handleplanen for området.

Skovklædte bakker sikres som karakteristiske landskabselementer med islæt af surt overdrev og hede. Arealer med bøg på mor sikres, og på lang sigt søges de udvidet. De lysåbne og truede habitatnaturtyper tør hede og surt overdrev sikres og arealerne udvides.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift og pleje, som omfatter bekæmpelse af invasive arter og problemarter samt en lav næringsstofbelastning.

Skovgræsningen understøtter målsætningerne i Natura 2000 handleplanen, da græsningen forhåbentlig vil være medvirkende til at overdrev, hede og bøg på mor med tiden vil kunne indfinde sig på de arealer hvor nåletræ bliver afdrevet. Græsningen vil give bedre muligheder for fremspiring af bl.a. bøg og lyng og vil være med til at begrænse udbredelsen af bjergrørhvene, der i forhold til områdets naturtyper må betegnes som en problemart.

- Siden den seneste plejeplan blev revideret i 2008, er de krævede opdateringer med 5 års interval af plejeplan og periodeplan for skovdriften blevet forsømt. Dermed ligger der ingen nyere beskrivelser af skovens udvikling og behovet for naturpleje.

Opdateringerne vil blive lavet i forbindelse med græsningsprojektet, så de erfaringer Hjørring Kommune og Tolne Skov har gjort sig bliver indarbejdet i Side 2 plejeplanen. Dette kan være grundlag for at følge græsningens påvirkning af de enkelte naturtyper fremover.

Vedlagt er en opdateret bevoksningslise for den fredede del af skoven, hvor bla. status for afdrift af nåletræsbevoksningerne fremgår.

Valget af dyr til afgræsningen bør være dyr, som ikke er opsøgende i forhold til mennesker. Hvis der vælges heste, skiltes der med at ridning ikke er hensigtsmæssig i området indenfor hegnet.

Ovenstående er udarbejdet efter dialog med Tolne Skov og Friluftsrådet, som svar på de spørgsmål der kom efter besigtigelsen den 9/9 2020. Jeg håber det er tilstrækkeligt at nævnet kan færdigbehandle sagen

…”.

Den nævnte bevoksningsliste fremgår af sagens materiale.

Neden for låger og led i Tolne skov:

Hjørring Kommune har i en mail af 8. juli 2022 yderligere anført:

"…

Genoptagelse af sagen vedr. græsning i Tolne Skov, FN-NJN-54/2020

Efter dialog og besigtigelse med Line L. Andersen fra Miljøstyrelsen, er der givet dispensation fra bestemmelserne i Skovloven til at etablere græsningsskov indenfor den fredede del af Tolne Skov.

Dispensationen fra MST er midlertidig og gælder i 6 år. Derefter skal effekten af græsning vurderes, og der skal søges om en ny dispensation til at fortsætte.

I forhold til det ansøgte skal hegnslinjen justeres, så bevoksninger med gammel bøg ikke tages med i græsningsskoven. Den nye hegnslinje er vist med gul stiplet linje i den vedlagte dispensation fra MST.

Med den ændrede hegnsline reduceres det indhegnede areal fra ca. 95ha til ca. 80ha. Placeringen af hegnet ligger ikke fast, så der er mulighed for at sætte det, så det bedst muligt tilpasses terræn og stier.

Som aftalt er sagen stillet i bero, indtil der i er taget højde for de indvendinger MST tidligere havde imod projektet.

Med dispensationen og udtalelsen fra MST håber jeg at Fredningsnævnet kan afgøre sagen.

Hvis Fredningsnævnet giver tilladelse til græsningsskoven, vil Hjørring Kommune og Tolne Skov gerne begynde at sætte hegn op så tidligt som muligt i efteråret

…".

Vedlagt Hjørring Kommunes mail var den midlertidige dispensation fra Miljøstyrelsen, Østjylland. Afgørelsen, der er dateret den 20. maj 2022, er gengivet delvist:

"…

Afgørelse

Miljøstyrelsen giver hermed midlertidig dispensation efter skovloven til skovgræsning med heste på matr. nr. 1ah og 1p Dal, Tolne, samt matr.nr. 3d Dvergetved, Tolne, som ligger i Hjørring Kommune. Dispensationen vedrører ca. 73,90 ha skovbevokset fredskovspligtigt areal. Det svarer til ca. 34,59 % af det fredskovspligtige areal på SFE nr. 9043160 og ca. 27,49 % af SFE nr. 3154692. Projektets placering og omfang fremgår af nedenstående kort

Det omtrentlige omfang af det kommende græsningsareal er vist med gul stiplet linje. Arealerne markeret med blå er ikke omfattet af indeværende dispensation. Matrikelgrænser er vist med rød. Ortofoto forår 2021.

<u>Miljøstyrelsen har fastsat følgende vilkår for tilladelsen:</u>

Vilkår

1. Dispensationen gælder i 6 år fra dato for afgørelsen. Herefter skal der igen søges dispensation fra skovloven, hvis skovgræsningen ønskes opretholdt.

2. Skovgræsningsprojektet omfatter græsning med mindre heste (shetlænder, islænder, exmoor, konik eller lignende racer), græsningstrykket må ikke overstige 0,3 SK/ha1 .

3. Den skovbevoksede del af det fredskovspligtige areal skal bevare sit skovpræg, og kronedækket skal minimum være 50 %.

4. Der må ikke tilskudsfodres bortset fra mineraler og vitaminer samt kortvarig fodring ved udbinding/indbinding af dyr. Hvis der opstår længerevarende perioder med hård frost, kan der i begrænset omfang fodres med hø eller wrap af dyrevelfærdsmæssige grunde, hvis dyrene har svært ved at holde et tilstrækkelig huld.

5. Eksisterende muligheder for offentlig færdsel må ikke hindres af projektet.

6. Hvis skovgræsning på arealet ophører eller hegningen forfalder, skal hegn og dertil hørende låger og færiste m.m. fjernes senest 6 måneder efter.

…".

Miljøstyrelsen har oplyst, at man sammen med Hjørring Kommune har gennemgået arealerne og har udtalt, at det under besigtigelsen blev tydeligt, at størstedelen af de lysåbne arealer er under kraftig tilgroning med bjerg-rørhvene. Arten er meget dominerende og danner et tykt lag førne.

Miljøstyrelsen har derudover om bilag IV-arter og Natura 2000-område oplyst:

"…

Bilag IV-arter

I området er der registreret følgende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV:

- Dværgflagermus
- Vandflagermus
- Sydflagermus
- Brunflagermus
- Markfirben

Det vurderes, at det ansøgte ikke har væsentlig negativ betydning for de pågældende arter, da græsningen ikke forventes at ændre områdets karakter betragteligt inden for den korte periode, som denne afgørelse er gældende. Dertil vurderes det, at hvis græsningen kan pågå i en længere periode, vil det bidrage et mere dynamisk og varieret skovområde, med et bredere udvalg af levesteder for de registrerede og andre evt. forekommende bilag IV-arter.

Natura 2000-område

Arealet er beliggende i et Natura 2000-område, nr. 214, Tolne Bakker, og habitatområde nr. 214. Udpegningsgrundlaget for området fremgår af nedenstående tabel

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 214		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Stilkege-krat (9190)
	Elle- og askeskov* (91E0)	

Naturtyper, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Græsningsarealet andrager områder, der er udpeget som habitatnaturtyperne bøg på mor, elle- og askeskov, tør hede, samt enekrat.

Der er allerede etableret græsning med heste på en stor del af de lysåbne habitatnaturtyper. Det vurderes, at et skift til helårsgræsning, men med et lavere græsningstryk, ikke vil påvirke de lysåbne habitatnaturtyper negativt. Helårsgræsning forventes i bredere omfang, at begrænse opvæksten af vedplanter og tilgroning med høje urter, på de lysåbne habitatnaturtyper.

Da der på nuværende tidspunkt ikke er særlige fødeemner i de største sammenhængende skovarealer, er disse fjernet fra det oprindeligt ansøgte græsningsareal. For de skovnaturtyper, der fortsat er en del af græsningsarealet, vurderes det, at etablering af helårsgræsning kan bidrage til udviklingen af en højere artsdiversitet i de lysninger, der vil opstå i den ellers urørte skov, samt bidrage til en mere naturlig overgangszone mellem det åbne land og skoven.

Dispensation fra fredskovspligten skønnes derfor ikke at indebære en forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller at medføre betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for

…".

Friluftsrådet Vendsyssel har i en mail af 9. august 2022 anført:

"…

Fredningen i Tolne skov er formålet på længere sigt, at skoven skal udvikle sig til urørt naturskov. I det oprindelige fredningsforslag nævnes det at fredningen skulle være et "naturvidenskabeligt eksperiment" i den forbindelse skal ejeren hvert 5. år lave en periodeplan over driften af det fredede areal af skoven.

Nu har fredningsforslaget været under behandling i længere tid. Denne tid kun være udnytte til at beskrive hvad der er opnået naturmæssigt siden fredningen start. Det kunne være et godt udgangspunkt for hvad kreaturerne kan bidrage med i en kommende indhegning.

Der er ikke i fredningsbestemmelser lavet begrænsninger for offentlighedens færdsel i området som er en privat skov. En hegning hvor der ikke bliver etableret ind og udgange ved alle stier og veje vil være at betragte som en adgangsbegrænsning.

Derfor ønsker Friluftsrådet at der laves ind og udgange ved alle nuværende stier og veje.

Det kan oplyses at der ved de kommende Naturnationalparker i Nordjylland, Tranum og Læsø vil der blive etableret adgang fra alle stier og veje i hegnet.

Friluftsrådet ønsker også en præcisering af hvilke dyr der skal gå i hegnet, det er ikke ønskeligt med reproducerende dyr. Idet Tolne Skov er et område med mange besøgende. Sikkerheden for ulykker mellem dyr og publikum kan på den måde øges. Ligeledes bør det også fremgå af skiltene på lågerne hvilke dyr der er i indhegningen

…".

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har på ny behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 22. august 2022. I besigtigelsen deltog fredningsnævnet ved formanden, dommer Niels Bjerre, det ministerielt udpegede medlem Tage Leegaard og det kommunalt udpegede medlem Annette Jensen.

For Hjørring Kommune mødte Jens Baggesen, Ellen Marie Tranekjær Leed og Laus Gro-Nielsen. For Tolne Skov Aps mødte direktør Jens Kringelholt, formand for bestyrelsen Henrik Havgaard og Morten Sørensen. For Dansk Botanisk Forening mødte Flemming Thorning-Lund. For Tårngruppen ved Tolne Skov Peter Andersen.

Jens Baggesen oplyste, at Hjørring Kommunes ansøgning om etablering af en græsningsskov arealmæssigt afgrænses som angivet på luftfoto med indtegnet gul stiplet linje, således at det indhegnede areal udgør ca. 80 ha.

Med hensyn til publikums afgang til det indhegnede areal henviste han til det viste kort med angivelse af placering af klaplåger og led. Hvis Friluftsrådet har ønske om yderligere låger, er Hjørring Kommune og Tolne Skov indstillet på at gå i dialog med Friluftsrådet for at finde en tilfredsstillende løsning for begge parter.

Afgræsning vil ske med heste i ponystørrelse, formentlig 10 stk. af racen Exmoor-pony. Hjørring Kommune vil sikre, at hestene om vinteren flyttes uden for hegnet, hvis det måtte vise sig, at der indenfor hegningen ikke er tilstrækkeligt med foder. Ligeledes vil hestene være under dyrlægetilsyn.

Dansk Botanisk Forening havde ingen bemærkninger.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredning af arealer ved Tolne Skov betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for.

Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet, der ikke finder, at det ansøgte strider mod fredningens formål, kan på baggrund af de nu foreliggende oplysninger meddele dispensation til etablering af græsningsskov på ca. 80 ha, hvor hegningen forsynes med de klaplåger og led, som er vist på luftfoto.

Dispensationen gøres tidsbegrænset til at gælde i 6 år, som nævnt i Miljøstyrelsens dispensation efter skovloven.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage

tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelses-udkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Denne afgørelse sendes til:

1. Tage Leegaard,
2. Annette Jensen,
3. Miljøstyrelsen,
4. Miljøstyrelsen, Østjylland
5. Hjørring Kommune, sagsnr. 01.05.10-G01-20,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Hjørring,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Hjørring,
10. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Vendsyssel,
13. Tolne Skov ApS v/ Morten Sørensen.

Fredningsnævnet for Nordjylland, nordlig del,
Badehusvej 17, 9000 Aalborg,
telefon 3025 5459
mail:nordjyllandnord@fredningsnaevn.dk

Den 17. oktober 2022

Morsø Kommune

FN-NJN-44-2022: Etablering af opholdssted med petanquebane ved Bjergby kirke

Fredningsnævnet har den 23. august 2022 fra Morsø Kommune modtaget en ansøgning om tilladelse til at etablere et opholdssted i Bjergby på matr.nr. 11ap Bjergby By, Bjergby, der ejes af Bjergby Friskole, og som har meddelt samtykke til det ansøgte.

Fredningsnævnets formand har besigtiget arealerne. Herefter er sagen efter foretagen høring behandlet på skriftligt grundlag med inddragelse af nævnets øvrige to medlemmer.

Sagens baggrund

Arealet er omfattet af deklaration af 5. januar 1954 til sikring af Bjergby kirkes frie beliggenhed.

Morsø Kommune har i ansøgningen bl.a. anført følgende:

"…

Den lokale arbejdsgruppe har et ønske om at etablere et opholdssted i byen, hvor folk i alle aldre kan mødes til en hyggelig snak og et spil petanque. De har udset sig et område, som er omfattet af Exnerfredningen. Arealet fremstår i dag med en buskadslignende beplantning, som med tiden har vokset sig højt – op mod 6-8 meter.

Arbejdsgruppen ser en fordel i at aktivere netop dette areal, da det ligger fint placeret i forhold til skolen og det miljø, som findes heromkring, med forskellige aktiviteter. Derudover vil gruppen glædes over at få fjernet den eksisterende beplantning, så der dels åbnes for kigget til kirken, men også for den visuelle forbindelse mellem skolen og det boligområde, som ligger nordøst herfor.

Det eksisterende terræn er let skrånende, og der ønskes etableret et plateau, hvor selve petanquespillet skal foregå. Derudover skal der være plads til 8-10 stole / bænke. Den del af arealet, som ikke omdannes til et vandret plateau, ønskes beplantet med sargentæble (paradisæble) i en højde på ca. 1,5 meter samt aroniabuske i en højde på ca. 1 meter. Kirken ligger højere end det aktuelle område, og det er derfor arbejdsgruppens opfattelse, at indkigget til kirken ikke vil generes, når der vælges en forholdsvist lav beplantning. Den ønskede beplantning vil tjene som afgrænsning af området og vil samtidigt kunne give en smule læ til stedet. Derudover er sorterne valgt ud fra et hensyn til hårdførhed og æstetik, i og med at der både vil være en smuk blomstring og lige så smukke efterårsfarver
…".

Morsø Kommunes Naturafdeling har fremsendt følgende bemærkninger:

”…
”Træbevoksningen udgør et knapt 400 m2 stort areal beliggende midt i Bjergby by med bl.a. parkeringspladser ved kirken og skolen som nærmeste nabo, se figur 1. Beplantningen er ca. 20 år og består af mellemstore træer og buske med typiske park- og havearter som eksempelvis Sargents æble, Navr, arter af Berberis og selvsåede individer af Ask og Elm, se figur 2.

Figur 1. Rød markering: Træbevoksningens placering. Rød stjerne: Fund af Seline, Bjergby Grusgrav.

Figur 2. Beplantningen den 23. august 2022.

Arealet er beliggende i en afstand af ca. 5.600 m fra nærmeste Natura 2000 område, som er Dråby Vig. Fjernelse af træbevoksningen vurderes ikke at have betydning for Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag, som er dyr og planter tilknyttet naturtyper i og omkring Limfjorden. Fjernelse af træerne vurderes således ikke at indebære en risiko for forringelse af den økologiske tilstand i Natura 2000 områder eller forringe muligheden for at opnå målet om gunstig bevaringsstatus, da træbevoksningen ikke ligger i nærheden af Natura 2000 områder. En screening indenfor ca. 750 m radius af området for Bilag IV arter, rødlistearter og andre fredede arter på Naturdata.dk viser fund af Selina i Bjergby Grusgrav. Seline er en skærmplante med lysåbne skove, tørre moser, heder og lignende som

voksested. En række flagermusarter er omfattet af Bilag IV, og deres yngle-og rasteområder er bl.a. hulheder, sprækker, spættehuller mv i træer. På baggrund af besigtigelse den 23. august 2022 er det kommunens vurdering, at beplantningen ikke er egnet som opholdssted for hverken flagermus eller Seline, ligesom beplantningen ikke udgør en ledelinje med betydning for flagermus' brug af det omgivende landskab
…".

Aalborg Stiftsøvrighed har i en mail af 13. september 2022 henvist til nedenstående udtalelse fra kirkegårdskonsulent Mogens B. Andersen:
"…

Til sagen bemærkes, at projektområdet ligger på matr.nr.11ap, (på fredningstidspunktet 11c).

Fredningsbestemmelserne omfatter forbud mod bebyggelse, beplantning og grusgravning. Det er min vurdering, at den ansøgte terrænregulering skal behandles som en dispensation fra forbuddet om grusgravning.

Projektet holder sig inden for det beplantede område. Det beplantede område er ca. 23 m regnet fra skolens parkeringsplads i retning mod kirken. Det åbne område mellem beplantningen og kirkegårdsdiget er ca. 7,5 m. Det svarer til projektets tilsvarende oplyste mål. Bearbejdning af terrænet strækker sig over ca. 18 m, også regnet fra parkeringspladsen. Der bliver derved et terræn på ca. 12,5 m fra kirkegårdsdiget, hvor terrænet ikke bearbejdes. I nord-sydlig retning strækker projektet over 14 m, svarende til parkeringspladsens bredde.

Projektområdet ligger ikke på kirkeejet jord. Kirkegårdens skel mod projektområdet ligger tilsyneladende et stykke inde på kirkegården. Reelt vil skel i dette tilfælde blive fastlagt ved kirkegårdsdigets yderside.

Det er min vurdering, at de angivne aktiviteter incl. møblering ikke vil være et problem i forhold til fredningsbestemmelserne. Terrænet omkring kirkerne er væsentligt set i forhold til kirkernes landskabelige identitet. I dette tilfælde er der dog tale om et begrænset indgreb. Beplantning bør reduceres således, at den slutter ved den østlige skrænts øvre kant. Derved udvides det græsklædte areal mod kirkegårdsdiget til ca. 12,5 m. Ved plantning på lavere niveau, vil indsigten til kirken blive bedre.

Det anbefales, at fredningsnævnet meddeler dispensation på vilkår, at beplantningen holdes 12,5 m fra kirkegårdsdiget.

Der bør stilles vilkår om, at kommunen bliver ansvarlig for, at terrænet genetableres, hvis området ikke længere anvendes til det ansøgte formål.

NB: Beplantningen fandtes ikke på fredningstidspunktet. Den kan være etableret samtidigt med opførelse af skolen. I arealinfo ses ikke meddelt dispensation til skole og beplantning.

…".

Morsø Provsti har i en mail af 1. september 2022 oplyst, at man ikke har bemærkninger til det ansøgte.

Bjergby Friskole har i en mail af 6. oktober 2022 som ejer af arealet meddelt samtykke til det ansøgte projekt.

<u>Fredningsnævnets afgørelse</u>

Fredningen af arealer ved Bjergby kirke betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet anser på baggrund af de fremsendte oplysninger om arbejdets omfang og placering forholdet som værende af mindre betydning set i relation til fredningen, herunder indsigten til og udsigten fra kirken, der bedres ved den projekterede fældning af beplantning. Dispensationen meddeles på vilkår, at den nye beplantning holdes 12,5 m fra kirkegårdsdiget, og at terrænet genetableres, hvis området ikke længere anvendes til det ansøgte formål.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Niels Bjerre

Denne afgørelse sendes til:

1. Tage Leegaard,
2. Jesper Balle Kristensen,
3. Miljøstyrelsen,
4. Morsø Kommune, att. Anja Klit,
5. Aalborg Stiftsøvrighed,
6. Morsø Provsti,
7. Menighedsrådet ved Bjergby kirke,
8. Bjergby Friskole,
9. Danmarks Naturfredningsforening, København,
10. Danmarks Naturfredningsforening, Morsø,
11. Dansk Ornitologisk Forening, København,

12. Dansk Ornitologisk Forening, Morsø,
13. Dansk Botanisk Forening v/ Flemming Thorning-Lund,
14. Friluftsrådet centralt,
15. Friluftsrådet, kreds Nordvest.